

EØS-tillegget

ISSN 1022-9310

til Den europeiske
unions tidende**Nr. 62**

13. årgang

14.12.2006

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-rådet	
	2.	EØS-komiteen	
	3.	Parlamentarikerkomiteen for EØS	
	4.	Den rådgivende komité for EØS	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2006/EØS/62/01		Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 med hensyn til statsstøtte i forbindelse med anvendelsen av paragraf 3 i den norske loven om kompensasjon av merverdiavgift	1
2006/EØS/62/02		Godkjenning av statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 og overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 – Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan om å ikke reise innsigelser – Ordning for forskning, utvikling og innovasjon i den maritime næringen (Maritim utvikling)	16
2006/EØS/62/03		Kunngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan om uformell veiledning i forbindelse med nye spørsmål angående EØS-avtalens artikkel 53 og 54 som oppstår i enkeltsaker (veiledningsbrev)	17
2006/EØS/62/04		Kunngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan om samarbeidet mellom EFTAs overvåkningsorgan og domstolene i EFTA-statene i forbindelse med anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54	21
2006/EØS/62/05		Terskelverdier for offentlige innkjøp	33
2006/EØS/62/06		Melding fra norske myndigheter om geografisk differensiert arbeidsgiveravgift – EFTAs overvåkningsorgan har vedtatt å ikke reise innsigelser mot de meldte tiltakene	34
	3.	EFTA-domstolen	

III EF-ORGANER

1. Rådet

2. Kommisjonen

2006/EØS/62/07	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.4323 – Arla/ Ingman Foods)	35
2006/EØS/62/08	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.4395 – Boeing/ C-Map)	36
2006/EØS/62/09	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.4461 – Accor Services France/Groupe Caisse d'Épargne/Accor Emploi Services Universel JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.	37
2006/EØS/62/10	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.4463 – An Post/ Fortis/JV) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	38
2006/EØS/62/11	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.4470 – Apollo Group/Jacuzzi Brands) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	39
2006/EØS/62/12	Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.4519 – Lagardère/ Sportfive) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte	40
2006/EØS/62/13	Statsstøtte – Italia – Statsstøtte C 42/2006 (tidl. NN 52/2006) – Poste Italiane – BancoPosta – Renter på innskudd foretatt hos Finansdepartementet – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	41
2006/EØS/62/14	Statsstøtte – Det forente kongerike – Statsstøtte C 39/06 (tidl. NN 94/05) – Støtteordning for førstegangskjøpere av andeler i fiskefartøyer – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	41
2006/EØS/62/15	Statsstøtte – Det forente kongerike – Statsstøtte C 37/06 (tidl. NN 91/05) – Modernisering av fiskefartøyer – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	42
2006/EØS/62/16	Statsstøtte – Frankrike – Statsstøtte C 43/2006 (tidl. N 410/06 og NN 42/06) – Reform av finansieringen av pensjonene til offentlig ansatte i det franske postvesenet – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	42
2006/EØS/62/17	Statsstøtte – Frankrike – Statsstøtte C 47/2006 (tidl. N 648/2005) – Skattelette for utvikling av videospill – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2.	43
2006/EØS/62/18	Statsstøtte – Sverige – Statsstøtte C 46/2006 (tidl. N 347/2006) – Fritak for CO ₂ - avgift på drivstoff i anlegg som omfattes av EU-ordningen for kvotehandel – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	43
2006/EØS/62/19	Statsstøtte – Hellas – Statsstøtte C 44/2006 (tidl. N 614/2005) – Regionstøtte til tekstil-, kles- og lærsektoren i Hellas – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	44
2006/EØS/62/20	Melding fra Frankrike om endring av forpliktelse til å yte offentlig tjeneste med hensyn til ruteflyging mellom Paris (Orly) og Béziers	44

2006/EØS/62/21	F-Béziers: ruteflyging – Ruteflyging mellom Béziers og Paris (Orly) – Anbudsinnbydelse kunngjort av Frankrike i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 i forbindelse med delegering av offentlig tjenesteyting	45
2006/EØS/62/22	UK-Cardiff: ruteflyging – Rettelse til anbudsinnbydelse kunngjort av Det forente kongerike i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 med hensyn til ruteflyging mellom Cardiff og RAF Valley, Anglesey	46
2006/EØS/62/23	Media 2007 – Utvikling, distribusjon og markedsføring – Foreløpig innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/11/06 – Tiltak for å fremme markedsføring og markedstilgang	46
2006/EØS/62/24	”Youth in Action”-programmet 2007–2013 – Foreløpig publisering av programretningslinjene	48
2006/EØS/62/25	Uttalelse fra Den rådgivende komité for konkurransebegrensende avtaler og dominerende stilling avgitt på komiteens 391. møte 30. mai 2005 med hensyn til et foreløpig utkast til vedtak i sak COMP/A.37.507/B2 – AstraZeneca	49
2006/EØS/62/26	Sluttrapport fra høringslederen i sak COMP/A/37.507 – AstraZeneca (i henhold til artikkel 15 og 16 i kommisjonsvedtak 2001/462/EF, EKSF av 23. mai 2001 om høringslederens mandat i visse konkurransesaker)	49
2006/EØS/62/27	Felles holdning (EF) nr. 23/2006 vedtatt av Rådet 18. september 2006 i forbindelse med innføringen av europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/.../EF om førerkort (revidert)	49
2006/EØS/62/28	Kommisjonsmelding om fritak for eller nedsettelse av bøter i kartellsaker	49

3. Domstolen

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 med hensyn til statsstøtte i forbindelse med anvendelsen av paragraf 3 i den norske loven om kompensasjon av merverdiavgift 2006/EØS/62/01

EFTAs overvåkningsorgan har ved vedtak 225/06/COL av 19. juni 2006, gjengitt på det opprinnelige språket etter dette sammendraget, innledet behandling i henhold til protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 i avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol (overvåknings- og domstolsavtalen). Norske myndigheter er underrettet ved en kopi av vedtaket.

EFTAs overvåkningsorgan innbyr herved EFTA-statene, EU-medlemsstatene og interesserte parter til å sende sine merknader til det aktuelle tiltaket innen en måned etter at dette ble offentliggjort, til:

EFTA Surveillance Authority
Registry
35, Rue Belliard
B-1040 Brussel/Bruxelles

Merknadene vil bli oversendt norske myndigheter. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

SAMMENDRAG

Framgangsmåte

Ved brev av 16. oktober 2003 mottok Overvåkningsorganet en klage der det ble påstått at flere fylkeskommunale skoler som yter spesialiserte utdanningstjenester i konkurranse med private leverandører, mottar statsstøtte gjennom ordningen med kompensasjon for inngående merverdiavgift som er fastsatt i paragraf 3 av den norske loven om kompensasjon av merverdiavgift.

Etter korrespondanse mellom Overvåkningsorganet og norske myndigheter samt med klageren, har Overvåkningsorganet besluttet å innlede formell undersøkelse i forbindelse med denne ordningen.

Vurdering av ordningen

Norske myndigheter innførte merverdiavgift i 1970. Selv om det foreligger en generell plikt til å betale utgående merverdiavgift på tjenester siden 2001, er visse tjenester som er uttrykkelig fastsatt, fortsatt unntatt fra merverdiavgift. Foretak som driver en aktivitet som ikke faller inn under Lov om merverdiavgift, betaler følgelig inngående merverdiavgift på sine innkjøp av varer og tjenester, men kan ikke selv beregne utgående merverdiavgift på sine salg.

Med virkning fra 1. januar 2004 innførte norske myndigheter Lov om kompensasjon av merverdiavgift for å motvirke konkurransevridninger som følge av Lov om merverdiavgift, for aktiviteter utført av offentlige myndigheter som ikke omfattes av Lov om merverdiavgift og som ikke kan beregne merverdiavgift.

I henhold til paragraf 3 i Lov om kompensasjon av merverdiavgift, skal den norske stat kompensere for inngående merverdiavgift betalt av kommuner og fylkeskommuner, interkommunale selskaper, private eller ideelle virksomheter som utfører tjenester som kommunen eller fylkeskommunen er pålagt ved lov, når de kjøper varer og tjenester fra andre registrerte foretak. Når offentlige foretak utfører aktiviteter som faller inn under Lov om merverdiavgift og følgelig krever utgående merverdiavgift, kan de trekke

fra inngående merverdiavgift på samme måte som andre foretak som utfører de samme aktiviteter. Når offentlige foretak derimot utfører aktiviteter som faller utenfor Lov om merverdiavgift, gir Lov om kompensasjon av merverdiavgift dem mulighet til å få refundert inngående merverdiavgift de har betalt. Private konkurrenter som utfører de samme aktiviteter, men ikke er omfattet av Lov om kompensasjon av merverdiavgift, får på sin side ikke dekket inngående merverdiavgift. Selv om hovedformålet med loven var å skape like konkurranseforhold enten offentlige enheter utførte en tjeneste selv eller satte den ut, har den skapt en ny konkurransevridning på områder der offentlige enheter tilbyr tjenester i konkurranse med private foretak.

Det er Overvåkningsorganets foreløpige oppfatning at kompensasjon gitt under Lov om kompensasjon av merverdiavgift utgjør statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Staten gir en selektiv fordel bare til foretak som er omfattet av Lov om kompensasjon av merverdiavgift, og som befinner seg i konkurranse med andre EØS-foretak.

Hvis kompensasjon for innbetalt merverdiavgift blir oppfattet som statsstøtte, utgjør det driftsstøtte. Overvåkningsorganet er derfor i tvil om noen av grunnene til å godkjenne støtte som er beskrevet i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 og nr. 3, kan få anvendelse i denne konkrete saken. Videre er det Overvåkningsorganets foreløpige oppfatning at Lov om kompensasjon av merverdiavgift ikke faller inn under bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2.

Konklusjon

I lys av de ovenstående betraktninger har Overvåkningsorganet besluttet å innlede formell undersøkelse i henhold til EØS-avtalens artikkel 1 nr. 2. Interesserte parter innbys til å sende inn sine merknader til det aktuelle tiltaket innen en måned etter at dette ble offentliggjort i Den europeiske unions tidende.

EFTA SURVEILLANCE AUTHORITY DECISION**No 225/06/COL****of 19 July 2006****to initiate the procedure provided for in Article 1(2) in Part I of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement with regard to Article 3 of the Norwegian Act on compensation for value added tax (VAT)****(NORWAY)**THE EFTA SURVEILLANCE AUTHORITY⁽¹⁾,Having regard to the Agreement on the European Economic Area⁽²⁾, in particular to Articles 61 to 63 and Protocol 26 thereof,Having regard to the Agreement between the EFTA States on the Establishment of a Surveillance Authority and a Court of Justice⁽³⁾, in particular to Article 24 thereof,

Having regard to Article 1(2) in Part I and Articles 4(4), 6 and 10 in Part II of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement,

Whereas:

I. FACTS**1. PROCEDURE**

By letter dated 16 October 2003, the Authority received a complaint in which it was alleged that several county municipal schools, which provide specialised educational services in competition with the complainant, receive state aid through the application of input tax compensation provided for in Article 3 of the Value Added Tax Compensation Act⁽⁴⁾. According to the complainant, municipal schools that provide certain educational services falling outside the VAT system in competition with other undertakings, receive a compensation for the input VAT paid on goods and services purchased in relation to the services they provide on commercial basis, to which private competitors are not entitled. The letter was received and registered by the Authority on 20 October 2003 (*Doc. No. 03-7325 A*).

After various telephone calls between the Authority and the complainant, the latter sent a letter dated 27 July 2004 providing additional information regarding the original complaint (*Event No. 289514*).

By letter dated 15 December 2004 (*Event No. 189295*), the Authority informed the Norwegian authorities about the complaint and asked the Norwegian authorities for comments. Further, the Authority requested information and clarifications on the application of the input tax compensation in general and, more specifically, to the public undertakings referred to in the above-mentioned complaint.

By letter dated 17 January 2005 from the Mission of Norway to the European Union, forwarding two letters dated 14 January 2005, respectively from the Ministry of Modernisation and the Ministry of Finance, the Norwegian authorities provided answers to the Authority's questions on the application of input tax compensation in Article 3 of the VAT Compensation Act. The letter was received and registered by the Authority on 18 January 2005 (*Event No. 305693*).

⁽¹⁾ Hereinafter referred to as the "Authority".

⁽²⁾ Hereinafter referred to as the "EEA Agreement".

⁽³⁾ Hereinafter referred to as the "Surveillance and Court Agreement".

⁽⁴⁾ Act No 108 of 12 December 2003 on VAT compensation to local and regional authorities (Lov om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv). Hereinafter referred to as the "VAT Compensation Act".

By letter dated 12 April 2005 from the Mission of Norway to the European Union, forwarding two letters dated 11 April 2005, respectively from the Ministry of Modernisation and the Ministry of Finance, the Norwegian authorities provided information in relation to the seven county municipal schools. The letter was received and registered by the Authority on 14 April 2005 (*Event No. 316494*).

By letter dated 12 October 2005 (*Event No. 345123*), the Authority sent a second information request to which the Norwegian authorities replied by letter dated 7 December 2005 from the Mission of Norway to the European Union, forwarding two letters dated 2 December 2005 and 30 November 2005 respectively from the Ministry of Modernisation and the Ministry of Finance. The letter was received and registered by the Authority on 8 December 2005 (*Event No. 353753*).

2. LEGAL FRAMEWORK ON VAT AND VAT COMPENSATION IN NORWAY

First, on the basis of the information provided by the Norwegian authorities, the Authority will briefly describe the general VAT system in Norway, and the provisions of the VAT compensation basically aimed at local and regional authorities.

2.1 The VAT Act

2.1.1 General introduction

The Norwegian authorities introduced value added tax⁽⁵⁾ in 1970 through the Value Added Tax Act of 19 June 1969⁽⁶⁾.

VAT is an indirect tax on consumption of goods and services. VAT is calculated at all stages of the supply chain and on imports of goods and services from abroad. The final consumer, not registered for VAT, absorbs VAT as part of the purchase price. The VAT due at each stage of the supply chain amounts to the difference between output tax and input tax. Output tax is, according to Article 4(1) of the VAT Act, a tax calculated and collected on sales of taxable goods and services. Input tax is, according to Article 4(2) of the VAT Act, a tax accrued on purchases of taxable goods and services. Taxable persons which are liable to output tax are entitled to deduct input tax for the goods and services acquired.

Until 1 July 2001, there was a general liability to pay output tax on supply of goods but only a limited number of services, specifically referred to in the VAT Act, were subject to output tax. From 1 July 2001 onwards, Norway introduced a general liability to pay output tax on supply of services. Certain services explicitly mentioned are still exempted from VAT.

2.1.2 Material scope of the VAT Act

VAT is paid on the sale of goods and services covered by the VAT Act.

Article 2 in Chapter I of the VAT Act provides a definition of goods and services within the meaning of the VAT Act:

“By goods are meant physical objects, including real property. By goods are also meant electric power; water from waterworks, gas, heat and refrigeration. By a service is meant anything that can be supplied that is not regarded as goods as defined in the first subsection. Also regarded as a service is a limited right to a physical object or real estate property, together with the total or partial utilisation of intangible property.”

Article 3 in Chapter I of the VAT Act defines a sale as follows:

- *The delivery of goods in return for a remuneration, including the delivery of goods produced on order or the delivery of goods in connection with the carrying out of services.*
- *The carrying out of services in return for remuneration.*

⁽⁵⁾ Hereinafter referred to as “VAT”.

⁽⁶⁾ Act No 66 of 19 June 1969 on Value Added Tax (Lov om merverdiavgift). Hereinafter referred to as the “VAT Act”.

- *The delivery of goods or the carrying out of services as total or partial return for goods or services received*”.

2.1.3 *Deduction and refund (input tax)*

It follows from the first sentence in Article 21 in Chapter VI of the VAT Act that, as a main rule, a registered person engaged in trade or business may deduct input tax on goods and services for use in an enterprise from the output tax charged on sales.

2.1.4 *Transactions falling outside the scope of the VAT Act⁽⁷⁾*

Articles 5, 5a and 5b in Chapter I of the VAT Act exempt certain transactions from the scope of application of the VAT Act. According to Article 5, sales by certain institutions, organisations etc⁽⁸⁾ are not covered by the VAT Act⁽⁹⁾. Furthermore, according to Article 5a, the VAT Act does not apply to the supply and letting of real estate or rights to real property. Finally, it follows from Article 5b that the supply of certain services, amongst others the supply of health and health related services, social services, educational services, financial services, services related to the exercise of public authority, services in the form of entitlement to attend theatre, opera, ballet, cinema and circus performances, exhibitions in galleries and museums, lottery services, services connected with the serving of foodstuffs in school and student canteens, etc, are not covered by the Act. The suppliers of such services are not permitted to charge output tax and, accordingly, do not get credit for input tax on purchases.

2.1.5 *Liability to pay tax*

According to Article 10(1) in Chapter III of the VAT Act, persons engaged in trade or business and liable to VAT registration, shall calculate and pay tax on sales of goods and services covered by the Act⁽¹⁰⁾.

It follows from the above that any undertaking carrying out an activity which does not fall within the scope of the VAT Act pays input tax on its purchases of goods and services but cannot charge output tax on its sales.

However, when the State, municipalities and institutions which are owned or operated by the State or a municipality engage in activities falling within the scope of the VAT Act, they are subject to VAT in the same way as any other person engaged in trade or business on goods and services⁽¹¹⁾. These undertakings shall be registered in the VAT Register and calculate output tax on their sales. Accordingly, such undertakings are entitled to deduct input tax but only on goods and services which are sold to others.

Finally, as mentioned above, like any other undertaking, the State, municipalities and institutions owned or operated by the State may carry out activities which fall outside the scope of the VAT Act. When they carry out such activities which fall outside the VAT Act, they cannot charge output tax. Thus, they cannot, according to the VAT Act, recover input tax paid on their purchases of goods and services related to the said activity.

2.2 **The VAT Compensation Act**

2.2.1 *General introduction*

The VAT Compensation Act entered into force on 1 January 2004. According to Article 1, the objective of the VAT Compensation Act is to mitigate distortion of competition resulting from the VAT Act. According to the Norwegian authorities, the application of the VAT Act may result in distortions of competition for activities carried out by public

⁽⁷⁾ Article 5 and following of the VAT Act needs to be distinguished from transactions covered by Articles 16 and 17 of the VAT Act, which cover the so-called zero-rated supply (Output tax equal to zero with credit for input tax). A zero-rated supply falls within the scope of the VAT Act, but no output tax is charged since the rate is zero. The provisions of the VAT Act apply in full for such supplies, including the regulations relating to deductions for input tax.

⁽⁸⁾ Reference is made to Article 5 of the VAT Act according to which sales by certain entities like museums, theatres, non profit associations, etc, fall outside the scope of the VAT Act.

⁽⁹⁾ Article 5(2) of the VAT Act states that the Ministry of Finance may issue regulations delimiting and supplementing the provisions in the first subsection and may stipulate that businesses referred to in the first subsection, 1 f) shall nevertheless calculate and pay output tax if the exemption brings about a significant distortion of competition in relation to other, registered businesses that supply equivalent goods and services.

⁽¹⁰⁾ See Chapter IV in connection with Chapter I of the VAT Act.

⁽¹¹⁾ See Article 11 of the VAT Act.

authorities which are outside the scope of the VAT Act and which cannot accordingly recover input tax. This may influence decisions of public authorities when choosing between self supply of goods and services and purchase of goods and services liable for output tax from private service providers. By compensating public authorities for input tax on all goods and services, in general, the intention of the Norwegian authorities is to create a level playing field between self supply and outsourcing.

By introducing a general input tax compensation scheme in 2004 mainly for local and regional authorities, the Norwegian authorities replaced a limited input tax compensation scheme for local and regional authorities from 1995⁽¹²⁾. The old input tax compensation scheme was limited to services explicitly mentioned in the law. According to Article 2 of the old VAT Compensation Act, compensation of input tax covered only services such as laundry services, real estate construction work services and cleaning services.

2.2.2 Preparatory documents

a) NOU 2003:3⁽¹³⁾

In 2002, the Norwegian authorities appointed an expert committee⁽¹⁴⁾ to consider solutions for making the VAT system neutral for public authorities in relation to procurement of goods and services.

The Rattsø Committee recommended introducing a compensation scheme for all input tax incurred by local and regional authorities when buying goods and services.

The Rattsø Committee outlined in its report possible new distortions of competition resulting from the proposed general input tax compensation scheme. According to the Rattsø Committee, a general input tax compensation scheme may imply new significant distortions of competition between municipalities carrying out economic activity and private undertakings when the activities carried out fall outside the scope of the VAT Act. This may apply, in the view of the Rattsø Committee, to the provision of services such as health and education. This means that entities falling within the scope of Article 2 of the VAT Compensation Act⁽¹⁵⁾ are compensated for the input tax paid on all their purchases of goods and services whereas private undertakings providing the same services are not.

The Rattsø Committee made an assessment in Section 11.2.8 of its report on the proposed input tax compensation scheme in relation to the state aid rules of the EEA Agreement. The Rattsø Committee pointed out some concerns as to whether the compensation of input tax provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act could constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement⁽¹⁶⁾.

b) Ot.prp. nr. 1 (2003-2004)⁽¹⁷⁾

Based on the considerations of the Rattsø Committee, the Norwegian Government on 3 October 2003 presented a proposition for a new Act on VAT Compensation⁽¹⁸⁾ for municipalities and counties. According to the proposition, public authorities would be compensated for input tax on all goods and services.

The proposition acknowledged that a general compensation scheme would involve distortions of competition between public and private providers of services which are outside the scope of the VAT Act. In order to alleviate these distortions, it was *i.a.* proposed that private and non profit enterprises performing health, education and social services imposed by law should be comprised by the compensation.

⁽¹²⁾ Act No 9 of 17 February 1995 on VAT Compensation for local and regional authorities (Lov om kompensasjon for merverdiavgift til kommuner og fylkeskommuner mv.).

⁽¹³⁾ Norges Offentlige Utredninger (NOU) 2003: 3, Merverdiavgiften og kommunene, Konkurransesvridninger mellom kommuner og private (hereinafter referred to as the "Rattsø report").

⁽¹⁴⁾ Hereinafter referred to as "the Rattsø Committee" or the "Committee".

⁽¹⁵⁾ For the text of this article, see Section 2.2.3 below.

⁽¹⁶⁾ For the notion of state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement reference is made to Section II.3 below.

⁽¹⁷⁾ Odelstingsproposisjon nr. 1 (2003-2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

⁽¹⁸⁾ Hereinafter referred to as "the proposition".

2.2.3 Legal provisions

Article 2 of the VAT Compensation Act exhaustively lists the legal persons falling within the scope of the Act. The Article reads:

“This act is applicable to:

- a) Local and regional authorities carrying out local or regional activities in which the local council or county council or another council under the Local Government Act⁽¹⁹⁾ or other special local governmental legislation are the supreme body;*
- b) Intermunicipal companies established according to the Local Government Act⁽²⁰⁾ or other special local governmental legislation;*
- c) Private or non-profit undertakings in as far as they carry out health, educational or social services which are statutory obligations of local or regional authorities;*
- d) Day care institutions as mentioned in Article 6 of the Day Care Act⁽²¹⁾;*
- e) Joint Parish Council (Kirkelig fellesråd).*

The undertakings shall be registered in the Central Coordinating Register for Legal Entities” (Enhetsregisteret).

According to Article 3 of the VAT Compensation Act, the Norwegian State compensates input tax paid by legal persons falling within the scope of the VAT Compensation Act when buying goods and services from other registered undertakings.

When public undertakings carry out activities within the scope of the VAT Act and consequently charge output tax, they can deduct input tax like other undertakings carrying out the same activities⁽²²⁾. On the other hand, when public undertakings carry out activities which fall outside the VAT Act, the VAT Compensation Act provides for the reimbursement of paid input tax⁽²³⁾.

Pursuant to Article 4(2) of the VAT Compensation Act, compensation of input tax is not granted when the entity has the right to deduct input VAT according to the VAT Act Chapter VI.

Moreover, Article 5 of the VAT Compensation Act states that total amount of the input tax compensated according to Article 3 of the VAT Compensation Act shall as the main rule be financed by reductions in the annual state transfers to local and regional authorities.

Article 6(1) of the VAT Compensation Act requires legal persons entitled to compensation of input tax to periodically submit data to the County Tax Assessment Office (Fylkes-skattekontoret) showing total amount of input tax paid. To qualify for compensation, paid input tax must amount to a minimum of NOK 20 000 within a calendar year⁽²⁴⁾.

2.3 Comments by the Norwegian authorities

In its correspondence with the Authority, the Norwegian authorities claim that the compensation of input tax foreseen under Article 3 of the VAT Compensation Act falls outside the scope of Article 61(1) of the EEA Agreement. The Norwegian authorities allege that when the scheme was introduced in 2004, municipal appropriations in the annual fiscal budget were reduced accordingly by the expected amount of input tax compensated. Therefore, the Norwegian authorities are of the opinion that the input tax compensation scheme is self-financing, and not financed through state resources from the fiscal budget⁽²⁵⁾.

⁽¹⁹⁾ Act No 107 of 25 September 1992 on Local Government (Lov om kommuner og fylkeskommuner).

⁽²⁰⁾ Act No 107 of 25 September 1992 on Local Government (Lov om kommuner og fylkeskommuner).

⁽²¹⁾ Act No 64 of 17 June 2005 on Day Care Institutions (Lov om barnehager).

⁽²²⁾ See Chapter VI of the VAT Act.

⁽²³⁾ Article 3 in connection with Article 4 of the VAT Compensation Act.

⁽²⁴⁾ See Article 6(2) of the VAT Compensation Act.

⁽²⁵⁾ Page 3 of the letter from the Norwegian Ministry of Finance dated 14 January 2005. The opinion of the Norwegian authorities is repeated on page 2 of letter dated 30 November 2005 from the Norwegian Ministry of Finance.

Further, the Norwegian authorities justify the selective nature of Article 3 of the VAT Compensation Act by referring to the objective of the VAT Compensation Act. According to Article 1 of the VAT Compensation Act, the objective is to mitigate distortion of competition resulting from the general VAT system. By compensating the municipalities for input tax on all goods and services, the Norwegian authorities aim to create a level playing field between self-supply and outsourcing. Accordingly, the Norwegian authorities consider that the compensation of input tax provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act falls within the nature and logic of the VAT system⁽²⁶⁾.

Nevertheless, the Norwegian authorities acknowledge that the general input tax compensation scheme may imply an economic advantage for public entities carrying out economic activities falling outside the scope of the VAT Act.

On page 3 of the letter dated 30 November 2005 from the Norwegian Ministry of Finance, the Norwegian authorities state the following:

“The full compensation scheme does not include private undertakings which conduct health services, social services or educational services which the law does not require the municipalities to carry out. Input VAT related to these activities must therefore normally be borne by the private undertakings themselves. Consequently when private undertakings carry out such services their operating costs may exceed the operating costs of municipal participants offering the same services”.

Finally, according to the Norwegian authorities, the scope of the VAT Compensation Act was limited in order to prevent it from becoming too extensive and costly for the tax authorities. When the scheme was framed it was also assumed that the number of public authorities carrying out commercial activities in sectors outside the VAT system was insignificant⁽²⁷⁾.

II. APPRECIATION

1. THE SCOPE OF THE CURRENT STATE AID INVESTIGATION

The current state aid investigation started with a complaint regarding the concrete application of the VAT Compensation Act to a number of public undertakings involved in the provision of specialised educational services on a commercial basis. The state aid assessment of the allegations brought forward by the complainant is however intrinsically linked to the analysis of the VAT Compensation Act. Therefore, in the present decision, the Authority carries out an assessment of the VAT Compensation Act as such in relation to the state aid rules of the EEA Agreement.

2. STATE AID WITHIN THE MEANING OF ARTICLE 61(1) OF THE EEA AGREEMENT

2.1 Introduction

Article 61(1) of the EEA Agreement reads as follows:

“Save as otherwise provided in this Agreement, any aid granted by EC Member States, EFTA States or through State resources in any form whatsoever which distorts or threatens to distort competition by favouring certain undertakings or the production of certain goods shall, in so far as it affects trade between Contracting Parties, be incompatible with the functioning of this Agreement.”

First, it must be noted that, as a general rule, the tax system of an EFTA State is not covered by the EEA Agreement. It must be understood that it is for each EFTA State to design and apply a tax system according to its own choices of policy. However, application of a tax measure, such as the input tax compensation provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act, may have consequences that would bring it within the scope of Article 61(1) of the EEA Agreement. According to the case-law⁽²⁸⁾, Article 61(1) does not distinguish between measures of State intervention by reference to their causes or aims but defines them in relation to their effects.

⁽²⁶⁾ Page 2 of the letter from the Norwegian Ministry of Finance dated 30 November 2005.

⁽²⁷⁾ Page 3 of the letter from the Norwegian Ministry of Finance dated 30 November 2005.

⁽²⁸⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Court Report, page 76, paragraph 34; Joined Cases E-5/04, E-6/04 and E-7/04 *Fesil and Finnjord, Pil and others and The Kingdom of Norway v EFTA Surveillance Authority* [2005] Report of the EFTA Court, page 121, paragraph 76; Case 173/73 *Italy v Commission* [1974] ECR 709, paragraph 13; and Case C-241/94 *France v Commission* [1996] ECR I-4551, paragraph 20.

Second, the question as to whether the measure at issue constitutes state aid arises only in so far as it concerns an economic activity⁽²⁹⁾, that is, an activity consisting of offering goods and services on a given market⁽³⁰⁾. A measure constitutes state aid only if it benefits an undertaking, a concept that, for the purposes of application of the rules on competition, encompasses, according to settled case-law, “every entity engaged in an economic activity, regardless of the legal status of the entity and the way in which it is financed”⁽³¹⁾.

Third, aid may be granted to public undertakings as well as to private undertakings⁽³²⁾. A public undertaking, in order to be regarded as recipient of state aid does not necessarily need to have a legal identity separate from the State. The fact that an entity is governed by public law and is a non-profit making institution does not necessarily mean that it is not an “undertaking” within the meaning of the state aid rules⁽³³⁾. As mentioned above, the criterion is whether the entity carries out activities of an economic nature⁽³⁴⁾. In the case at hand, the scope of the VAT Compensation Act is not limited to non-economic activities. While compensation for VAT paid for non-economic activities would not amount to state aid, compensation for input VAT in relation to activities of an economic nature may involve state aid.

The Authority will assess the VAT Compensation Act as a scheme. Following the definition laid down in Article 1(d) in Part II of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement, an aid scheme is any act on the basis of which, without further implementing measures being required, individual aid awards may be made to undertakings defined within the act in a general and abstract manner. It also encompasses any act on the basis of which aid, which is not linked to a specific project, may be awarded to one or several undertakings for an indefinite period of time and/or for an indefinite amount. The measure under scrutiny concerns the compensation of input VAT to any legal person listed under Article 2 of the VAT Compensation Act which covers local and regional authorities, inter-municipal companies, private and non-profit undertakings carrying out statutory obligations on behalf of local authorities and certain other institutions. The compensation for input VAT is not an individual award of support to a single undertaking but a reoccurring event on a regular basis during an indefinite period of time in favour of an undefined number of beneficiaries. Hence, the notified measure has to be qualified as a scheme.

According to case law⁽³⁵⁾, the Authority would like to stress that it will assess the general characteristics of a scheme as such without examining each concrete application of the scheme in order to determine whether state aid is involved. The fact that support may also be granted to recipients which do not constitute undertakings does not alter this assessment.

2.2 State resources

In order to constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, a measure must be granted by the State or through state resources.

The Authority considers that compensation granted under the VAT Compensation Act is granted by state resources since the compensation is granted by the state.⁽³⁶⁾

In the Authority’s view it is not relevant for the assessment of whether the measure implies a drain on state resources, whether the central level of the State’s cost of the compensation is counterbalanced by reduced transfer to the local and regional authorities as such. That the

⁽²⁹⁾ The Authority would like to refer to the decision of the European Commission on case N630/2003, local museums in the region of Sardinia. In this decision, the Commission considered that the measures foreseen by the notified scheme were to support museum activities to be undertaken by natural and non-profit institutions and of such a scale that they could be considered as not being economic activities.

⁽³⁰⁾ Joined cases C-180/98 to C-184/98 *Pavlov and others* [2000] ECR I-6451, paragraph 75.

⁽³¹⁾ Case C-41/90 *Höfner and Elser* [1991] ECR I-1979, paragraph 21.

⁽³²⁾ Case C-387/92 *Banco Exterior de España v Ayuntamiento de Valencia* [1994] ECR I-877, paragraph 11.

⁽³³⁾ Case C-244/94 *Fédération Française des Sociétés d’Assurance et a. v Ministère de l’Agriculture et de la Pêche* [1995] ECR I-4013, paragraph 21; and Case 78/76 *Steinike & Weinlig v Germany* [1977] ECR 595, paragraph 1.

⁽³⁴⁾ Case 118/85 *Commission v Italy* [1987] ECR 2599, paragraph 7 et seq.

⁽³⁵⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Court Report, page 76, paragraph 57; Case C-66/02 *Italy v Commission* ECR [2005] not yet published, paragraph 91-92; Cases C-15/98 and C-105/99 *Italy v Commission* ECR [2000] I-8855, paragraph 51; and C-278/00 *Greece v Commission*, [2004] I-3997 paragraph 24.

⁽³⁶⁾ See also Case C-172/03 *Wolfgang Heiser v Finanzamt Innsbruck* [2005] ECR I-1627, paragraphs 27-28, where a deduction of VAT on input in a situation where there was no VAT on output was regarded to fulfil the criterion.

central level of the State finances is balanced by reducing internal block transfers between different levels of administration, does not alter this conclusion. In any case and although there is an aim to avoid reallocation of economic means between municipalities, reductions in transfers to individual municipalities are in principle independent of what they receive as compensation⁽³⁷⁾.

2.3 Economic advantage

First, an aid measure must confer on the beneficiaries advantages that relieve them of charges that are normally borne from their budget.

A financial measure granted by the State or through state resources to an undertaking which would relieve it from costs which would normally have to be borne by its own budget constitutes an economic advantage⁽³⁸⁾. As a preliminary remark, as stated above, a public authority is only considered to be an undertaking when it carries out an economic activity.

The payment of input tax is an operating cost related to purchases in the normal course of an undertakings' economic activity, which is normally borne by the undertaking itself. To the extent that the Norwegian authorities compensate input tax on purchases of goods and services to undertakings not subject to VAT, but falling within the scope of Article 2 of the VAT Compensation Act, they grant those undertakings an economic advantage. The operating costs which those undertakings will have to put up with are reduced in accordance with the amount of input tax compensated. In respect of goods and services not subject to output tax (with no credit for input tax), the Norwegian authorities grant, in application of the VAT Compensation Act, an advantage to the undertakings entitled to input tax compensation compared to those undertakings falling outside the scope of Article 2 of the VAT Compensation Act, which are not compensated for input tax.

2.4 Selectivity

Further, to constitute state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement, the measure must be selective in that it favours "*certain undertakings or the production of certain goods*". It has first to be assessed whether the VAT Compensation constitutes a selective measure for being a derogation from the general VAT System. If confirmative, it has to be assessed whether the derogation nevertheless is justified due to the nature or general scheme of the tax system in question. The EFTA Court and European Court of Justice has held that any measure intended partially or wholly to exempt firms in a particular sector from the charges arising from the normal application of the general system, without there being any justification for this exemption on the basis of the nature and logic of the general system, constitutes state aid⁽³⁹⁾. A specific tax measure can only be justified by the internal logic of the tax system if it is consistent with it⁽⁴⁰⁾. Only if the measure is justified by the nature or logic of the general system does it constitute a general measure⁽⁴¹⁾ and does not fall under Article 61(1) of the EEA Agreement. Hence, if the VAT Compensation is a derogation which can not be justified due to the nature or general scheme of the system, the measure would be regarded as selective.

The VAT is an indirect tax on the consumption of goods and services. As a rule, VAT is calculated at all stages of the supply chain and on the import of goods and services from abroad. The final consumer, who is not registered for VAT, absorbs VAT as part of the purchase price. Although in principle all sales or goods and services are liable to VAT, some supplies are exempt (i.e. without a credit for input tax) which means that such supplies fall entirely outside the scope of the VAT Act. Businesses that only have such supplies cannot register for VAT and are not entitled to deduct VAT⁽⁴²⁾.

⁽³⁷⁾ Cf. Ot. prp. Nr. 1 (2003-2004) Section 20.8.7.

⁽³⁸⁾ Joined Cases E-5/04, E-6/04 and E-7/04 *Fesil and Finnford, PIL and others and The Kingdom of Norway v EFTA Surveillance Authority* [2005] Report of the EFTA Court, page 121, paragraphs 76 and 78-79; Case C-301/87 *France v Commission* [1990] ECR I-307, paragraph 41.

⁽³⁹⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Court Report, page 76, paragraph 38; Joined Cases E-5/04, E-6/04 and E-7/04 *Fesil and Finnford, PIL and others and The Kingdom of Norway v EFTA Surveillance Authority* [2005] Report of the EFTA Court, page 121, paragraphs 76-89; Case 173/73 *Italy v Commission* [1974] ECR 709, paragraph 16.

⁽⁴⁰⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Court Report, page 76, paragraph 38; Joined Cases E-5/04, E-6/04 and E-7/04 *Fesil and Finnford, PIL and others and The Kingdom of Norway v EFTA Surveillance Authority* [2005] Report of the EFTA Court, page 121, paragraphs 84-85; Joined cases T-127/99, T-129/99 and T-148/99 *Territorio Histórico de Alava et al v Commission* [2002] ECR II-1275, paragraph 163.

⁽⁴¹⁾ Case C-143/99 *Adria-Wien Pipeline and Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke* [2001] ECR I-8365, paragraph 42; Case C-172/03 *Wolfgang Heiser v Finanzamt Innsbruck* [2005] ECR I-1627, paragraph 43.

⁽⁴²⁾ These exemptions must be differentiated from the supplies which are zero-rated (i.e. exempt with a credit for input tax). The provisions of the VAT Act apply in full to such supplies, including the regulations relating to deductions for input VAT.

The scope of the VAT Compensation Act is positively defined in that only legal persons falling within Article 2 of the VAT Compensation Act can be compensated for input tax on purchases. The advantage granted under the VAT Compensation Act for undertakings refunded for their input tax implies a relief from the obligation that follows from the general VAT system. These undertakings are placed in a more favourable financial position than others providing the same services or goods but which are not listed under the VAT Compensation Act⁽⁴³⁾.

The fact that the number of undertakings able to claim entitlement under the measure at issue may be very large or that they belong to different sectors of activity is, according to settled case law⁽⁴⁴⁾, not sufficient to call into question its selective nature and therefore to rule out its classification as state aid. Similarly, aid may concern a whole economic sector and still be covered by Article 61(1) of the EEA Agreement⁽⁴⁵⁾.

The next step is then to assess whether this compensation nevertheless is in line with the nature and logic of the VAT system. In order to determine whether it is consistent with the nature and logic of the general VAT system, the Authority must assess whether the input tax refund provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act meets the objectives inherent in the VAT system itself, or whether it pursues other objectives outside the VAT system.

The Norwegian authorities state that, according to Article 1 of the VAT Compensation Act, the objective of the input tax compensation is to create a level playing field between self-supply and outsourcing. The objective pursued with the introduction of the VAT Compensation Act is to facilitate and encourage the choice by public entities between self supply and outsourcing of goods and services subject to VAT. The merit of the VAT Compensation Act is thus to create a level playing field between self supply and outsourcing by public entities. Although this objective is commendable, in the opinion of the Authority this can hardly be said to be in the nature and logic of the VAT system itself which is, as mentioned above, a tax on consumption. The VAT compensation is not a part of the VAT system, established in 1970, as such but a later separate measure to rectify some of the distortions created by the VAT system.

For the above mentioned reasons, in the preliminary opinion of the Authority the VAT compensation cannot be seen to be in the nature and logic of the VAT system. Hence, the input tax compensation as provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act is selective in the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.

2.5 Distortion of competition

A measure must distort or threaten to distort competition for it to fall within the scope of Article 61(1) of the EEA Agreement.

Only public and private entities falling within the scope of Article 2 of the VAT Compensation Act benefit from input tax compensation. However, when these entities provide services falling outside the VAT system in competition with undertakings falling outside the scope of Article 2 of the VAT Compensation Act, the latter will have to put up with higher purchase costs although they carry out similar services. Although the input tax compensation has been aimed at mitigating distortions for municipal acquisitions, it has created a distortion of competition between public authorities carrying out economic activities and private undertakings carrying out the same economic activities in sectors outside the scope of the VAT Act. By way of example, public schools providing specialised educational services in competition with other private operators receive a compensation for the input VAT paid in relation to these services whereas the latter have to put up with this costs. Accordingly, due to the intervention of the State, the products offered by private operators could be more expensive and thus competition is distorted. In areas where both public and private operators are compensated the aid would still threaten to distort competition between national and other EEA operators.

⁽⁴³⁾ Case C-387/92 *Banco Exterior de España v Ayuntamiento de Valencia* [1994] ECR I-877, paragraph 14.

⁽⁴⁴⁾ Case C-172/03 *Wolfgang Heiser v Finanzamt Innsbruck* [2005] ECR I-1627, paragraph 42; Case C-409/00 *Spain v Commission* [2003] ECR I-1487 paragraph 48.

⁽⁴⁵⁾ Case C-75/97 *Belgium v Commission* [1999] ECR I-3671 paragraph 33.

Thus, regarding provision of services outside the scope of the VAT Act, the Authority is of the preliminary opinion that competition between undertakings is distorted.

2.6 Effect on trade

A state aid measure falls within the scope of 61(1) of the EEA Agreement only in as far as it affects trade between the Contracting Parties to the EEA Agreement.

In the following, the Authority will assess whether the limitation of the scheme under assessment to certain legal persons and certain sectors hinders the aid from being capable of affecting trade between the Contracting Parties and hence brings it outside the scope of Article 61(1) of the EEA Agreement.

Whenever an aid measure strengthens the position of an undertaking compared to other undertakings competing in intra EEA trade, the latter must be regarded as affected by that aid⁽⁴⁶⁾.

This is so even if the beneficiary undertaking is itself not involved in cross-border activities⁽⁴⁷⁾. This is because domestic production may be maintained or increased with the result that undertakings established within the area covered by the EEA Agreement have less chance of exporting their products to the market in the EEA State granting aid⁽⁴⁸⁾.

Moreover, the character of the aid does not depend on the local or regional character of the services supplied or on the scale of the field of activity concerned⁽⁴⁹⁾. The local character of the activities of the beneficiaries of a measure constitutes one of the features to be taken into account in the assessment of whether there is an effect on trade but it is not sufficient to prevent the aid from having an effect on trade⁽⁵⁰⁾. According to settled case-law, the relatively small amount of aid, or the relatively small size of the undertaking which receives it, does not, as such, exclude the possibility that trade within the EEA might be affected⁽⁵¹⁾.

In the assessment of the effect on trade, the Authority is not required to determine the actual effect of an aid scheme but to examine whether it is potentially liable to affect trade within the EEA⁵². Thus, the criterion of the effect on trade has been traditionally interpreted in a non restrictive way to the effect that, in general terms, a measure is considered to be state aid if it is capable of affecting trade between the EEA States⁽⁵³⁾.

In principle, the beneficiaries under the VAT compensation scheme can receive compensation for input VAT under the conditions of the scheme, regardless of whether aid to operators in these sectors would have an effect on trade. Since the VAT compensation arrangement is assessed as a scheme, the Authority must assess the general features of the scheme, as such, to ascertain whether it involves state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. Case law of the ECJ has established that *“in the case of an aid scheme, the Commission may confine itself to examining the general characteristics of the scheme in question without being required to examine each particular case in which it applies.”*⁽⁵⁴⁾. The EFTA Court has also endorsed this interpretation⁽⁵⁵⁾.

⁽⁴⁶⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Court Report, page 76, paragraph 59; Case 730/79 *Philip Morris v Commission* [1980] ECR 2671, paragraph 11.

⁽⁴⁷⁾ Case T-55/99 *CETM v Commission* [2000] ECR II-3207, paragraph 86.

⁽⁴⁸⁾ Case E-6/98 *Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] EFTA Court Report, page 76, paragraph 59; Case C-303/88 *Italy v Commission* [1991] ECR I-1433, paragraph 27; Joined Cases C-278/92 to C-280/92 *Spain v Commission* [1994] ECR I-4103, paragraph 40; Case C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg* [2003] ECR I-7747, paragraph 78.

⁽⁴⁹⁾ Case C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg* [2003] ECR I-7747, paragraph 77; Case C-172/03 *Wolfgang Heiser v Finanzamt Innsbruck* [2005] ECR I-1627, paragraph 33; Case C-71/04 *Administración del Estado v Xunta de Galicia* [2005] not yet reported, paragraph 40.

⁽⁵⁰⁾ Joined Cases T-298/97 to T-312/97 e.a. *Alzetta a.o. v Commission* [2000] ECR II-2319, paragraph 91.

⁽⁵¹⁾ Case C-71/04 *Administración del Estado v Xunta de Galicia* [2005] not yet reported, paragraph 41; Case C-280/00 *Altmark Trans and Regierungspräsidium Magdeburg* [2003] ECR I-7747, paragraph 81; Joined Cases C-34/01 to C-38/01 *Enirisorse* [2003] ECR I-14243, paragraph 28; Case C-142/87 *Belgium v Commission* (“*Tubemeuse*”) [1990] ECR I-959, paragraph 43; Joined Cases C-278/92 to C-280/92 *Spain v Commission* [1994] ECR I-4103, paragraph 42.

^(52v) Case C-298/00 P *Italy v Commission* [2004] ECR I-4087, paragraph 49; and Case C-372/97 *Italy v Commission* [2004] ECR I-3679, paragraph 44.

⁽⁵³⁾ Joined Cases T-298/97-T-312/97 e.a. *Alzetta a.o. v Commission* [2000] ECR II-2319, paragraphs 76-78.

⁽⁵⁴⁾ Case T-171/02 *Regione autonoma della Sardegna v Commission* [2005] not yet reported, paragraph 102; Case 248/84 *Germany v Commission* [1987] ECR 4013, paragraph 18; Case C-75/97 *Belgium v Commission* [1999] ECR I-3671, paragraph 48; and Case C-278/00 *Greece v Commission* [2004] ECR I-3997, paragraph 24.

⁽⁵⁵⁾ Case E-6/98 *The Government of Norway v EFTA Surveillance Authority* [1999] Report of the EFTA Court, page 76, paragraph 57.

Aid can be granted to undertakings operating in sectors open for competition with other undertakings in the EEA. The complaint received by the Authority illustrates that aid might be granted to undertakings operating in competition with other undertakings in the EEA. Undertakings established in neighbouring European countries provide specialised educational services in competition with Norwegian institutions which benefit from the application of the VAT Compensation Act.

Articles 5 and 5a in Chapter I of the VAT Act exempt certain transactions from the scope of application of the VAT Act. Furthermore, Article 5b of the same Act provides that the supply of certain services, amongst others the supply of health and health related services, social services, educational services, financial services, services related to the exercise of public authority, services in the form of entitlement to attend theatre, opera, ballet, cinema and circus performances, exhibitions in galleries and museums, lottery services, services connected with the serving of foodstuffs in school and student canteens, etc, are not covered by the Act. All these services are hence outside the scope of the VAT system, but are in principle covered by the VAT Compensation Act.⁽⁵⁶⁾ Some of these sectors are partly or fully open for EEA-wide competition. Aid granted to undertakings in these sectors is thus capable of affecting trade between the Contracting Parties to the EEA Agreement.

For these reasons, and taking into account the Court's jurisprudence, the Authority preliminarily considers that the VAT Compensation Act is a general nationwide compensation scheme which is capable of affecting trade between the Contracting Parties to the EEA Agreement⁽⁵⁷⁾.

2.7 Conclusion

Since all conditions set out in Article 61(1) of the EEA Agreement seem to be fulfilled, it is the preliminary view of the Authority that, in applying the input tax compensation as provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act, the Norwegian authorities grant state aid to undertakings falling within the scope of Article 2 of the VAT Compensation Act.

3. PROCEDURAL REQUIREMENTS

Pursuant to Article 1(3) in Part I of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement, "*the EFTA Surveillance Authority shall be informed, in sufficient time to enable it to submit its comments, of any plans to grant or alter aid (...). The State concerned shall not put its proposed measures into effect until the procedure has resulted in a final decision*".

The Norwegian authorities did not notify the introduction of the input tax compensation provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act to the Authority. For the reasons mentioned above, the Authority is of the preliminary opinion that the VAT Compensation Act constitutes state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement. Thus, the Norwegian authorities should have notified the introduction of this measure to the Authority and should have awaited the Authority's decision before putting the scheme into effect. The Authority therefore preliminarily concludes that the Norwegian authorities have not respected their obligations pursuant to Article 1(3) in Part I of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement.

4. COMPATIBILITY OF THE AID

The Authority has doubts as to whether any of the grounds for compatibility foreseen under Article 61(2) and (3) of the EEA Agreement could be applicable to the case at hand.

The Authority is of the preliminary opinion that none of the derogations mentioned in Article 61(2) of the EEA Agreement can be applied to the case at hand.

Furthermore, the Authority has doubts whether the input tax compensation laid down in the VAT Compensation Act can be considered compatible on the basis of Article 61(3) of the EEA Agreement.

⁽⁵⁶⁾ Article 4 of the VAT Compensation Act introduces some limitation of the possibility to be compensated.

⁽⁵⁷⁾ The Authority and the European Commission have considered that local projects of limited scale, (see, amongst other examples, the Authority's Decision on the private day-care facilities on public sites with subsidised real estate leasehold fees in Oslo, Decision No 291/03/COL of 18 December 2003 or Commission's Decisions on cases N530/99 Restoration of Santa María de Retuerta Monastery or NN136/A/02 Ecomusée d'Alsace) do not affect trade. However, in the case of schemes with such a broad scope of application as the one at hand, the Authority has considered that the effect on trade cannot *a priori* be excluded (see in particular, the Authority's Decision No 298/05/COL on the proposal for regionally differentiated rates of social security contributions for certain economic sectors).

The input tax compensation cannot be considered within the framework of Article 61(3)(a) of the EEA Agreement since none of the Norwegian regions qualify for this provision, which requires an abnormally low standard of living or serious underemployment.

This compensation does not seem to promote the execution of an important project of common European interest or remedy a serious disturbance in the economy of a State, as it is requested for compatibility on the basis of Article 61(3)(b) of the EEA Agreement.

Concerning Article 61(3)(c) of the EEA Agreement, aid could be deemed compatible with the EEA Agreement if the aid facilitates the development of certain economic activities or of certain economic areas and where such aid does not adversely affect trading conditions to an extent contrary to the common interest. The aid scheme at hand does not seem to facilitate the development of certain economic activities or areas.

In addition, the Authority considers that a reduction in the running costs of an undertaking, such as the input tax, constitutes operating aid. This type of aid is, in principle, prohibited. The Authority does not know of any reason in the case at hand to deviate from this approach.

Aid can be compatible under the derogation in Article 59(2) of the EEA Agreement. However, the Authority preliminarily considers that Article 59(2) of the EEA Agreement does not seem to justify the compatibility of the VAT Compensation Act.

5. CONCLUSION

Based on the information submitted by the Norwegian authorities, the Authority preliminarily considers that the input tax compensation as provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act constitutes state aid within the meaning of Article 61(1) of the EEA Agreement.

Furthermore, the Authority has doubts that the input tax compensation can be considered compatible with the state aid rules of the EEA Agreement.

Consequently, and in accordance with Article 4(4) in Part II of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement, the Authority is obliged to open the procedure provided for in Article 1(2) in Part I of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement. The decision to open proceedings is without prejudice to the final decision of the Authority.

In light of the foregoing considerations, the Authority, acting under the procedure laid down in Article 1(2) in Part I of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement, requests the Norwegian authorities to submit their comments within **two months** of the date of receipt of this Decision.

In light of the foregoing considerations, the Authority requires the Norwegian authorities within **two months** of receipt of this decision to provide all documents, information and data needed for the assessment of the compatibility of the VAT Compensation Act with the state aid rules of the EEA Agreement.

The Authority would like to remind the Norwegian authorities that, according to the provisions of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement, any incompatible aid unlawfully put at the disposal of the beneficiaries will have to be recovered, unless this recovery would be contrary to a general principle of EEA law.

HAS ADOPTED THIS DECISION:

Article 1

The EFTA Surveillance Authority has decided to open the formal investigation procedure provided for in Article 1(2) in Part I of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement against Norway regarding the input tax compensation as provided for in Article 3 of the VAT Compensation Act.

Article 2

The Norwegian authorities are requested, pursuant to Article 6(1) in Part II of Protocol 3 to the Surveillance and Court Agreement, to submit their comments on the opening of the formal investigation procedure within two months from the receipt of this Decision.

Article 3

The Norwegian authorities are required to provide within two months from notification of this decision, all documents, information and data needed for assessment of the compatibility of the aid measure.

Article 4

Other Contracting Parties to the EEA Agreement and interested parties shall be informed by the publishing of a meaningful summary and the full text of this Decision in the EEA Section of the Official Journal of the European Union and the EEA Supplement thereto, inviting them to submit comments within one month from the date of publication of this Decision.

Article 5

This Decision is addressed to the Kingdom of Norway.

Article 6

Only the English version is authentic.

Done at Brussels, 19 July 2006

For the EFTA Surveillance Authority,

Bjørn T. Grydeland

President

Kristján A. Stefánsson

College Member

Godkjenning av statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 og overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3

2006/EØS/62/02

Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan om å ikke reise innsigelser

Vedtaksdato: 5. juli 2006

EFTA-stat: Norge

Støttenr.: Sak 59434

Tittel: Ordning for forskning, utvikling og innovasjon i den maritime næringen (Maritim utvikling)

Formål: Hovedformålet med ordningen er å øke konkurransedyktigheten og verdiskapingen i den maritime næringen ved å stimulere forskning, utvikling og innovasjon.

Juridisk grunnlag: St. prp. nr. 1 (2005-2006) Nærings- og handelsdepartementet, kapittel 2421, post 79, samt tildelingsbrevet for Innovasjon Norge for 2006.

Budsjett/varighet: Budsjettet for ordningen for 2006 er NOK 20 millioner (ca. EUR 2,6 millioner). Årlige budsjetter for de påfølgende årene vil bli fastsatt i henhold til de årlige budsjettprosedyrer i Stortinget. Ordningen har en varighet på seks år.

Teksten til vedtaket, der alle fortrolige opplysninger er fjernet, foreligger på

<http://www.eftasurv.int/fieldsOfWork/fieldStateAid/stateAidRegistry>

KUNNGJØRING FRA EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN**2006/EØS/62/03****om uformell veiledning i forbindelse med nye spørsmål angående EØS-avtalens artikkel 53 og 54 som oppstår i enkeltsaker (veiledningsbrev).**

- A. Denne kunngjøring er utferdiget i henhold til reglene i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter kalt "EØS-avtalen") og avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol (heretter kalt "overvåknings- og domstolsavtalen").
- B. Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt "Kommisjonen") har utferdiget en kunngjøring om uformell veiledning i forbindelse med nye spørsmål angående EF-traktatens artikkel 81 og 82 som oppstår i enkeltsaker (veiledningsbrev)⁽¹⁾. Denne ikke-bindende rettsakten omhandler de prinsipper og regler som Kommisjonen følger på konkurranseområdet. Den forklarer også hvordan Kommisjonen akter å gi uformell veiledning til foretak.
- C. EFTAs overvåkningsorgan anser nevnte rettsakt som relevant for EØS. For å opprettholde like konkurransevilkår og sikre ensartet anvendelse av EØS-avtalens konkurranseregler i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, vedtar Overvåkningsorganet denne kunngjøring med hjemmel i overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 5 nr. 2 bokstav b). Ved anvendelse av de relevante EØS-regler i en bestemt sak, vil Overvåkningsorganet følge de prinsipper og regler som er fastsatt i denne kunngjøring⁽²⁾.
- D. Denne kunngjøring har særlig til formål å gjøre rede for hvordan EFTAs overvåkningsorgan akter å gi uformell veiledning i forbindelse med sin håndheving av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 i enkeltsaker.
- E. Denne kunngjøring gjelder saker hvor Overvåkningsorganet er det kompetente overvåkningsorgan i henhold til EØS-avtalens artikkel 56.

I. OVERVÅKNINGS- OG DOMSTOLSAVTALENS PROTOKOLL 4 DEL I KAPITTEL II

1. Overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 4 del I kapittel II⁽³⁾ (heretter kalt "kapittel II") etablerer et nytt system for håndheving av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 i EFTA-pilaren. Samtidig som kapittel II er utformet for å gjenopprette fokuset på hovedmålsetningen om en effektiv håndheving av konkurransereglene, skaper det også juridisk forutsigbarhet ved at det fastsetter at avtaler⁽⁴⁾ som faller inn under artikkel 53 nr. 1 men som oppfyller betingelsene i artikkel 53 nr. 3, er gyldige og lar seg håndheve fullt ut uten at et forutgående vedtak fra en konkurransemyndighet er nødvendig (kapittel II artikkel 1).
2. Samtidig med at det innenfor rammene av kapittel II innføres et system der EFTAs overvåkningsorgan, EFTA-statenes konkurransemyndigheter og EFTA-statenes domstoler kan anvende artikkel 53 og 54 i deres helhet, begrenses risikoen for inkonsekvent anvendelse gjennom en rekke bestemmelser. På denne måten sikres det primære aspektet av juridisk forutsigbarhet for foretak, dvs. at konkurransereglene anvendes konsekvent i hele territoriet som dekkes av EØS-avtalen.
3. Foretak har generelt sett gode forutsetninger for å vurdere lovligheten av sine handlinger slik at de kan treffe en velfundert avgjørelse om hvorvidt de skal iverksette en avtale eller en opptreden, og i hvilken form. De har direkte kjennskap til de faktiske forhold og har til sin disposisjon det rammeverk av rettsakter det er referert til i EØS-avtalens vedlegg XIV som tilsvarer gruppeunntaksforordninger i Fellesskapet (heretter kalt "gruppeunntak"), rettspraksis og vedtakspraksis samt omfattende veiledning i retningslinjer og kunngjøringer fra EFTAs overvåkningsorgan⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ EUT C 101 av 27.4.2004, s. 78-80.

⁽²⁾ Kompetansen til å behandle enkeltsaker som faller inn under EØS-avtalens artikkel 53 og 54 er delt mellom EFTAs overvåkningsorgan og Kommisjonen i henhold til bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 56. Kun ett av overvåkningsorganene vil ha kompetanse i enhver gitt sak.

⁽³⁾ Etter ikrafttredelsen av avtale av 24. september 2004 om endring av protokoll 4 til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol, vil overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 4 kapittel II i EFTA-pilaren i stor grad gjenspeile rådsforordning (EF) nr. 1/2003 (EFT L 1 av 4.1.2003, s. 1).

⁽⁴⁾ I denne kunngjøringen benyttes begrepet "avtale" om avtaler, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og samordnet opptreden. Begrepet "opptreden" viser til dominerende foretaks atferd. Begrepet "foretak" omfatter også "sammenslutninger av foretak".

⁽⁵⁾ De fleste av de nevnte tekstene er tilgjengelige på <http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldcompetition/> eller http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html.

4. Samtidig med reformen av reglene for gjennomføringen av artikkel 53 og 54 foretatt gjennom kapittel II og de eksisterende gruppeunntak, har retningslinjer og kunngjøringer fra EFTAs overvåkningsorgan blitt revidert for i størst mulig grad å gjøre markedsaktørene i stand til å foreta egne vurderinger. Overvåkningsorganet har også utarbeidet retningslinjer om anvendelsen av artikkel 53 nr. 3⁽⁶⁾. I de langt fleste tilfeller er derfor foretakene i stand til å foreta en pålitelig vurdering av sine avtaler i forhold til artikkel 53. Videre vil Overvåkningsorganet bare ilegge bøter som overstiger symbolske beløp⁽⁷⁾ i saker hvor det enten i horisontale instrumenter, rettspraksis eller vedtakspraksis er fastslått at en viss atferd utgjør en overtredelse.
5. I saker hvor det til tross for dette foreligger reell usikkerhet fordi de reiser nye eller uløste spørsmål ved anvendelsen av artikkel 53 og 54, kan enkeltstående foretak ha behov for å søke uformell veiledning fra EFTAs overvåkningsorgan. Dersom Overvåkningsorganet finner det hensiktsmessig og med forbehold for dets håndhevingsmessige prioriteringer, kan det gi slik veiledning om nye spørsmål i forbindelse med tolkningen av artikkel 53 og/eller 54 i en skriftlig uttalelse (veiledningsbrev). Denne kunngjøring redegjør nærmere for slike uttalelser.

II. RAMMEN FOR VURDERINGEN AV OM DET SKAL UTARBEIDES ET VEILEDNINGSBREV

6. Kapittel II gir EFTAs overvåkningsorgan myndighet til effektivt å forfølge overtredelser av artikkel 53 og 54 og ilegge sanksjoner⁽⁸⁾. En viktig målsetning med kapittel II er å sikre effektiv håndhevelse av EØS-konkurransereglene ved å avskaffe det tidligere meldingssystemet og dermed gi Overvåkningsorganet mulighet til å konsentrere sin håndhevingspolitikk om de mest alvorlige overtredelsene.
7. Selv om kapittel II ikke berører EFTAs overvåkningsorgans mulighet til å gi uformell veiledning til individuelle foretak som beskrevet i denne kunngjøring, må denne muligheten ikke hindre realiseringen av hovedmålsetningen for kapittel II, som er å sikre effektiv håndheving. Overvåkningsorganet kan derfor bare gi uformell veiledning til individuelle foretak i den utstrekning dette er forenlig med organets håndhevingsmessige prioriteringer.
8. Når EFTAs overvåkningsorgan får forelagt en anmodning om et veiledningsbrev, overveier det med forbehold for punkt 7 om det er hensiktsmessig å behandle den. Utarbeidelse av et veiledningsbrev kan bare overveies når følgende kumulative betingelser er oppfylt:
 - a) Den materielle vurdering av en avtale eller en opptreden med hensyn til EØS-avtalens artikkel 53 og/eller 54 reiser et spørsmål om anvendelsen av reglene som ikke er avklart i det eksisterende EØS-regelverket, inkludert EFTA-domstolens eller Fellesskapets domstolers rettspraksis, og heller ikke i offentlig tilgjengelig generell veiledning eller presedenser fra beslutningspraksis eller tidligere veiledningsbrev fra EFTAs overvåkningsorgan eller Kommisjonen⁽⁹⁾.
 - b) En umiddelbar vurdering av sakens særlige forhold og bakgrunn tyder på at det vil være nyttig å avklare det nye spørsmålet gjennom et veiledningsbrev, idet det tas hensyn til følgende elementer:
 - den økonomiske betydning, sett fra forbrukerens standpunkt, av de varer eller tjenester som berøres av den aktuelle avtale eller opptreden, og/eller
 - i hvor stor grad den aktuelle avtale eller opptreden svarer til eller kan ventes å svare til mer utbredt økonomisk sedvane i markedet, og/eller

⁽⁶⁾ Kunngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan – Retningslinjer for anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, ennå ikke offentliggjort.

⁽⁷⁾ Symbolske bøter vil normalt lyde på EUR 1000, jf. retningslinjer fra EFTAs overvåkningsorgan for fastsettelse av bøter ilagt i henhold til EØS-avtalens konkurranseregler, EFT C 10 av 16.1.2003, s. 16, og EØS-tillegget til EFT nr. 3 av 16.1.2003, s. 6.

⁽⁸⁾ Jf. særlig artikkel 7–9, 12, 17–24 og 29 i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 4 del I kapittel II.

⁽⁹⁾ EØS-avtalens artikkel 6 fastsetter at med forbehold for den fremtidige utvikling av rettspraksis, skal bestemmelsene i EØS-avtalen, så langt de i sitt materielle innhold er identiske med tilsvarende regler i Traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap og Traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap og med rettsakter som er vedtatt i henhold til de to traktatene, fortolkes i samsvar med de relevante rettsavgjørelser som De europeiske fellesskaps domstol har truffet før undertegnelsen av EØS-avtalen. Når det gjelder relevante avgjørelser fra De europeiske fellesskaps domstol truffet etter undertegnelsen av EØS-avtalen, følger det av overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 3 nr. 2 at EFTAs overvåkningsorgan skal ta tilberlig hensyn til de prinsipper som er fastlagt gjennom disse avgjørelser. Som fastsatt i EØS-avtalens artikkel 58 og protokoll 23, skal Overvåkningsorganet og Kommisjonen samarbeide, blant annet med sikte på å fremme en ensartet gjennomføring, anvendelse og fortolkning av EØS-avtalen. Selv om Kommisjonens vedtak og uformelle veiledningsbrev ikke er bindende for Overvåkningsorganet, vil Overvåkningsorganet følgelig søke å ta hensyn til Kommisjonens praksis.

- omfanget av investeringene knyttet til transaksjonen i forhold til størrelsen på de aktuelle foretakene, og i hvilken grad transaksjonen gjelder en strukturell transaksjon så som opprettelsen av et ikke-selvstendig fellesforetak.
- c) Det kan utarbeides et veiledningsbrev på grunnlag av de fremlagte opplysninger, dvs. det er ikke nødvendig å innhente ytterligere opplysninger.
9. Videre vil EFTAs overvåkningsorgan ikke vurdere en anmodning om veiledningsbrev i noen av de følgende tilfeller:
- spørsmålene som reises i anmodningen er identiske med eller svarer til spørsmål som er reist i en sak som verserer foran EFTA-domstolen, EF-domstolen eller Fellesskapets førsteinstansdomstol
 - den avtale eller opptreden som anmodningen gjelder, er gjenstand for en verserende sak i Overvåkningsorganet, en domstol i en EFTA-stat eller konkurransemyndighetene i en EFTA-stat.
10. EFTAs overvåkningsorgan vil ikke vurdere hypotetiske spørsmål og vil ikke utarbeide veiledningsbrev om avtaler eller opptreden som ikke lenger gjennomføres av partene. Foretak kan imidlertid sende en anmodning om veiledningsbrev til Overvåkningsorganet om spørsmål som oppstår i forbindelse med en avtale eller opptreden som de planlegger, dvs. før den aktuelle avtale eller opptreden gjennomføres. I så fall må transaksjonen ha nådd et tilstrekkelig framskredet stadium for at en anmodning kan bli vurdert.
11. En anmodning om et veiledningsbrev berører ikke EFTAs overvåkningsorgans myndighet til å innlede saksbehandling i henhold til kapittel II med hensyn til de forhold anmodningen omhandler.

III. ANMODNING OM VEILEDNING

12. En anmodning kan framsettes av ett eller flere foretak som deltar i eller har til hensikt å delta i en avtale eller opptreden som kan falle innenfor EØS-avtalens artikkel 53 og/eller 54 med hensyn til fortolkningsspørsmål som oppstår i forbindelse med en slik avtale eller opptreden.
13. En anmodning om veiledningsbrev sendes til følgende adresse:

EFTA Surveillance Authority
Competition and State Aid Directorate
Rue Belliard 35
B-1040 Bruxelles/Brussel

14. Det benyttes ikke noe skjema. Et notat bør framsettes som tydelig angir:
- identiteten til alle berørte foretak samt en enkeltstående adresse til bruk ved kontakten med EFTAs overvåkningsorgan,
 - de spesifikke spørsmål det søkes veiledning om,
 - fullstendige og uttømmende opplysninger om alle punkter som er relevante for en velfundert vurdering av de aktuelle spørsmål, inkludert relevant dokumentasjon,
 - en detaljert begrunnelse, under hensyn til nr. 8 bokstav a, for hvorfor anmodningen presenterer et nytt eller nye spørsmål,
 - alle andre opplysninger som gir mulighet til å vurdere anmodningen i lys av aspektene som er beskrevet i nr. 8–10 i denne kunngjøringen, særlig en erklæring om at den avtale eller opptreden som anmodningen gjelder, ikke er gjenstand for en verserende sak ved en domstol i en EFTA-stat eller en konkurransemyndighet i en EFTA-stat,
 - de elementer som oppfattes som forretningshemmeligheter, dersom anmodningen omfatter slike,
 - eventuelle andre opplysninger eller dokumenter som er relevante i den enkelte sak.

IV. BEHANDLING AV ANMODNINGEN

15. EFTAs overvåkningsorgan vil i prinsippet vurdere anmodningen på grunnlag av de innsendte opplysninger. Uavhengig av nr. 8 bokstav c) kan Overvåkningsorganet benytte seg av ytterligere opplysninger fra offentlige kilder, tidligere saker eller enhver annen kilde, og kan anmode søkeren eller søkerne om å gi supplerende opplysninger. De vanlige regler for taushetsplikt gjelder i forbindelse med opplysninger som gis av søkerne.
16. EFTAs overvåkningsorgan kan dele de opplysninger det har fått forelagt, med Kommisjonen og med EFTA-statenes konkurransemyndigheter, og kan motta synspunkter fra disse. Overvåkningsorganet kan drøfte innholdet i anmodningen med Kommisjonen eller EFTA-statenes konkurransemyndigheter før det utarbeides et veiledningsbrev.
17. Dersom det ikke blir utarbeidet noe veiledningsbrev, skal EFTAs overvåkningsorgan underrette søkerne om dette.
18. Et foretak kan til enhver tid trekke sin anmodning tilbake. Opplysninger som er gitt i forbindelse med en anmodning om veiledning forblir under alle omstendigheter hos EFTAs overvåkningsorgan og kan anvendes i senere saker under kapittel II (jf. nr. 11 ovenfor).

V. VEILEDNINGSBREV

19. Et veiledningsbrev inneholder:
 - en kortfattet beskrivelse av de faktiske forhold det er basert på,
 - den viktigste juridiske begrunnelse for EFTAs overvåkningsorgans tolkning av de nye spørsmål vedrørende artikkel 53 og/eller 54 som anmodningen reiser.
20. Et veiledningsbrev kan begrenses til en del av spørsmålene som reises i anmodningen. Det kan også omfatte andre aspekter enn de som er anført i anmodningen.
21. Veiledningsbrev vil bli offentliggjort på nettstedet til EFTAs overvåkningsorgan, under hensyn til foretakenes berettigede interesse av å verne sine forretningshemmeligheter. Før det utstedes et veiledningsbrev, vil Overvåkningsorganet bli enig med søkerne om en offentlig versjon.

VI. VIRKNINGENE AV VEILEDNINGSBREV

22. Veiledningsbrev er i første rekke beregnet på å hjelpe foretak med selv å foreta en velfundert vurdering av sine avtaler og sin opptreden.
23. Et veiledningsbrev berører ikke EFTA-domstolens eller Fellesskapets domstolers vurdering av samme spørsmål.
24. Der en avtale eller opptreden har utgjort det faktiske grunnlag for et veiledningsbrev, er EFTAs overvåkningsorgan ikke forhindrede fra senere å undersøke samme avtale eller opptreden i en sak under kapittel II, særlig etter en klage. I så fall vil Overvåkningsorganet ta hensyn til det tidligere veiledningsbrevet, dog med forbehold for endringer i de underliggende faktiske forhold, eventuelle nye forhold fremført av en klager, utviklingen i rettspraksis i EFTA-domstolen eller Fellesskapets domstoler, eller større endringer i Overvåkningsorganets politikk.
25. Veiledningsbrev er ikke vedtak fra EFTAs overvåkningsorgan og er ikke bindende for EFTA-statenes konkurransemyndigheter eller domstoler som har myndighet til å anvende artikkel 53 og 54. EFTA-statenes konkurransemyndigheter og domstoler kan imidlertid fritt ta hensyn til veiledningsbrev fra Overvåkningsorganet dersom de finner det hensiktsmessig i forbindelse med en sak.

KUNNGJØRING FRA EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN**2006/EØS/62/04****om samarbeidet mellom EFTAs overvåkningsorgan og domstolene i EFTA-statene i forbindelse med anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54**

- A. Denne kunngjøring er utferdiget i henhold til reglene i avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (heretter kalt "EØS-avtalen") og avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol (heretter kalt "overvåknings- og domstolsavtalen").
- B. Kommisjonen for De europeiske fellesskap (heretter kalt "Kommisjonen") har utferdiget en kunngjøring om samarbeidet mellom Kommisjonen og domstolene i EUs medlemsstater i forbindelse med anvendelsen av EF-traktatens artikkel 81 og 82⁽¹⁾. Denne ikke-bindende rettsakten omhandler de prinsipper og regler som Kommisjonen følger på konkurranseområdet. Den forklarer også hvordan Kommisjonen ser for seg samarbeidet med domstolene i EUs medlemsstater.
- C. EFTAs overvåkningsorgan anser nevnte rettsakt som relevant for EØS. For å opprettholde like konkurransevilkår og sikre ensartet anvendelse av EØS-avtalens konkurranseregler i hele Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, vedtar Overvåkningsorganet denne kunngjøring med hjemmel i overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 5 nr. 2 bokstav b).
- D. Denne kunngjøring har særlig til formål å gjøre rede for hvordan EFTAs overvåkningsorgan vil samarbeide med de nasjonale domstoler i EFTA-statene⁽²⁾ med hensyn til anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 i enkeltsaker⁽³⁾, samtidig som det til enhver tid tas hensyn til de nasjonale domstolenes uavhengighet.

I. KUNNGJØRINGENS OMFANG

1. Denne kunngjøring omhandler samarbeidet mellom EFTAs overvåkningsorgan og domstolene i EFTA-statene når disse anvender EØS-avtalens artikkel 53 og 54. I denne kunngjøring skal "domstolene i EFTA-statene" (heretter kalt "nasjonale domstoler") forstås som de domstoler eller rettsinstanser i en EFTA-stat som kan anvende EØS-avtalens artikkel 53 og 54 og som i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34 har rett til å anmode EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse om fortolkningen av EØS-avtalen og overvåknings- og domstolsavtalen.⁽⁴⁾
2. De nasjonale domstoler kan anmodes om å anvende EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 i rettsaker mellom privatpersoner, eksempelvis i saker om kontraktsforhold eller skadeserstatning. De kan også fungere som rettshåndhevende myndigheter eller som ankeinstanser. En nasjonal domstol kan også utpekes som en konkurransemyndighet i en EFTA-stat (heretter kalt "nasjonal konkurransemyndighet") i henhold til artikkel 40 nr. 1 i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 4 kapittel II (heretter kalt "kapittel II") om alminnelige saksbehandlingsregler for gjennomføringen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54⁽⁵⁾. I slike tilfeller faller samarbeidet mellom de nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan ikke bare inn under denne kunngjøring, men omfattes også av kunngjøringen om samarbeid innenfor EFTA-nettverket av konkurransemyndigheter⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ EUT C 101 av 27.4.2004, s. 54.

⁽²⁾ I denne kunngjøringen er alle henvisninger til EFTA-statene en henvisning til de EFTA-statene der EØS-avtalen er trådt i kraft.

⁽³⁾ Kompetansen til å behandle enkeltsaker som faller inn under EØS-avtalens artikkel 53 og 54 er delt mellom EFTAs overvåkningsorgan og Kommisjonen i henhold til bestemmelsene i EØS-avtalens artikkel 56. Kun ett av overvåkningsorganene vil ha kompetanse i enhver gitt sak.

⁽⁴⁾ Med hensyn til kriteriene for hvilke organer som kan oppfattes som domstoler eller rettsinstanser i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34, se for eksempel EFTA-domstolens dom i sak E-1/94 Ravintoloitsijain Liiton Kustannus Oy Restamark, EFTA-domstolens rapport [1994-1995], s. 15, samt dom i De europeiske fellesskaps domstol, sak C-516/99 Schmid [2002] saml. I-4573, avsnitt 34: "Retten tar hensyn til flere forhold, nemlig om instansen er opprettet ved lov, hvorvidt den har permanent karakter, om den har obligatorisk jurisdiksjon, om den følger det kontradiktoriske prinsipp, hvorvidt den treffer avgjørelser på bakgrunn av rettsregler og hvorvidt den er uavhengig". Når det gjelder fellesskapsdomstolens rettspraksis, fastsetter EØS-avtalens artikkel 6 at med forbehold for den fremtidige utvikling av rettspraksis, skal bestemmelsene i EØS-avtalen, så langt de i sitt materielle innhold er identiske med tilsvarende regler i Traktaten om opprettelse av Det europeiske fellesskap og Traktaten om opprettelse av Det europeiske kull- og stålfellesskap og med rettsakter som er vedtatt i henhold til de to traktatene, fortolkes i samsvar med de relevante rettsavgjørelser som De europeiske fellesskaps domstol har truffet før undertegningen av EØS-avtalen. Når det gjelder relevante avgjørelser fra De europeiske fellesskaps domstol truffet etter undertegningen av EØS-avtalen, følger det av overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 3 nr. 2 at EFTAs overvåkningsorgan og EFTA-domstolen skal ta tilberlig hensyn til de prinsipper som er fastlagt gjennom disse avgjørelser.

⁽⁵⁾ Etter ikrafttreddelsen av avtale av 24. september 2004 om endring av protokoll 4 til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol, som trådte i kraft 19. mai 2005, gjenspeiler overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 4 kapittel II i EFTA-pilaren i stor grad rådsforordning (EF) nr. 1/2003 (EFT L 1 av 4.1.2003, s. 1).

⁽⁶⁾ Kunngjøring fra EFTAs overvåkningsorgan om samarbeid innenfor EFTA-nettverket av konkurransemyndigheter, ennå ikke publisert.

II. NASJONALE DOMSTOLERS ANVENDELSE AV EØS-KONKURRANSEREGLENE

A. NASJONALE DOMSTOLERS MYNDIGHET TIL Å ANVENDE EØS-KONKURRANSEREGLENE

3. I den utstrekning de nasjonale domstoler har myndighet til å behandle en sak⁽⁷⁾, har de også myndighet til å anvende EØS-avtalens artikkel 53 og 54⁽⁸⁾. Det minnes om at EØS-avtalens artikkel 53 og 54 er grunnleggende rettsregler som er vesentlige for utførelsen av EØS-avtalens formål, hvorav ett av formålene er å sikre opprettelse av et system som sikrer at konkurransen ikke vris og at konkurransereglene overholdes⁽⁹⁾. I tilfeller hvor nasjonal lov krever at nasjonale domstoler av eget tiltak må ta opp rettslige spørsmål basert på bindende nasjonale regler som partene selv ikke har påberopt seg, gjelder det i henhold til De europeiske fellesskaps domstol en slik forpliktelse også hvor det er tale om bindende fellesskapsregler, slik som konkurransereglene. Det samme gjelder når nasjonal lov gir de nasjonale domstoler mulighet til av eget tiltak å anvende bindende rettsregler: nasjonale domstoler må anvende konkurransereglene selv om den part i saken som har interesse av at disse reglene blir anvendt ikke har påberopt seg dem, i de tilfeller hvor nasjonal lov gir nasjonale domstoler mulighet til dette. Imidlertid krever ikke fellesskapsretten at nasjonale domstoler av eget tiltak tar opp spørsmål om brudd på fellesskapsretten i tilfeller hvor undersøkelser av slike spørsmål ville tvinge dem til å forlate den passive rollen de er gitt ved å gå ut over den avgrensning av saken som partene selv har foretatt, og ved å legge andre faktiske forhold og omstendigheter til grunn enn de som den part i saken som har interesse av at fellesskapsbestemmelsene anvendes, har anført til støtte for sin påstand⁽¹⁰⁾. EFTAs overvåkningsorgan anser at de nasjonale domstolene i EFTA-statene har en tilsvarende forpliktelse når slike EØS-regler er gjennomført i nasjonal rett⁽¹¹⁾.
4. Avhengig av deres funksjoner etter nasjonal rett, kan nasjonale domstoler bli anmodet om å anvende EØS-avtalens artikkel 53 og 54 i forvaltningsrettslige, sivilrettslige eller strafferettslige saker⁽¹²⁾. I tilfeller der en fysisk eller juridisk person anmoder den nasjonale domstol om beskyttelse av sine rettigheter, spiller de nasjonale domstoler en særlig rolle ved håndhevelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54, som skiller seg fra håndhevelsen av reglene i offentlighetens interesse av EFTAs overvåkningsorgan eller nasjonale konkurransemyndigheter⁽¹³⁾. De nasjonale domstoler kan nemlig gi EØS-avtalens artikkel 53 og 54 virkning ved å erklære kontrakter ugyldige eller ved å tilkjenne skadeserstatning.
5. Nasjonale domstoler kan anvende EØS-avtalens artikkel 53 og 54 uten at det er nødvendig å samtidig anvende nasjonal konkurranselovgivning. Når en nasjonal domstol anvender nasjonal konkurranselovgivning på avtaler, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak eller samordnet opptreden som kan påvirke handelen mellom partene i EØS-avtalen som omhandlet i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1⁽¹⁴⁾ eller på enhver form for utilbørlig utnyttelse som er forbudt i henhold til EØS-avtalens artikkel 54, skal de imidlertid også anvende EØS-konkurransereglene på slike avtaler eller beslutninger eller slik opptreden⁽¹⁵⁾.

⁽⁷⁾ Myndighetsområdet til en nasjonal domstol avhenger av nasjonale, aktuelle EØS-rettslige og internasjonale jurisdiksjonsregler.

⁽⁸⁾ Jf. kapittel II artikkel 6.

⁽⁹⁾ Jf. EØS-avtalens artikkel 1 nr. 2 bokstav e), som fastslår at opprettelsen av et system som sikrer at konkurransen ikke vris og at konkurransereglene overholdes på samme måte er nødvendig for å nå EØS-avtalens mål, sak E-8/00 Landsorganisasjonen i Norge med Norsk Kommuneforbund, EFTA-domstolens rapport [2002], s. 114, nr. 40.

⁽¹⁰⁾ Sammenslåtte saker C-430/93 og C-431/93 van Schijndel [1995] saml I-4705, 13–15 og 22.

⁽¹¹⁾ Saken stiller seg annerledes for EØS-regler som ikke er gjennomført i nasjonal rett. Det følger av EØS-avtalens artikkel 7 og protokoll 35 at EØS-retten ikke innebærer en overføring av lovgivende myndighet. EØS-avtalens protokoll 35 gir EFTA-statene plikt til å sikre, om nødvendig med en særskilt lovregel, at de gjennomførte EØS-reglene skal gå foran andre lovregler i tilfelle av konflikt mellom disse. Følgelig krever ikke EØS-retten at enkeltpersoner og markedsaktører skal kunne påberope seg ikke-gjennomførte EØS-regler direkte for nasjonale domstoler. Samtidig innebærer EØS-avtalens generelle formål om å opprette et dynamisk og ensartet marked, den derav følgende vektleggingen av det juridiske forsvaret og håndhevelse av enkeltpersoners rettigheter, samt effektivitetsprinsippet i offentlig folkerett, at nasjonale domstoler vil ta alle relevante elementer av EØS-retten i betraktning ved fortolkningen av nasjonal lov, enten de er gjennomført eller ikke, sak E-4/01 Karl K. Karlsson, EFTA-domstolens rapport [2002], s. 240, nr. 28.

⁽¹²⁾ Ifølge den siste setningen i innledende betraktning nr. 8 i forordning (EF) nr. 1/2003, får forordningen ikke anvendelse på nasjonal lovgivning som ilegger fysiske personer strafferettslige sanksjoner, med mindre dette er den måten konkurranseregler som får anvendelse på foretak, håndheves på. På samme måte anser EFTAs overvåkningsorgan at kapittel II ikke får anvendelse på nasjonal lovgivning i EFTA-statene som ilegger fysiske personer strafferettslige sanksjoner, med mindre dette er den måten konkurranseregler som får anvendelse på foretak, håndheves på.

⁽¹³⁾ Sak T-24/90 Automec [1992] saml II-2223, nr. 85.

⁽¹⁴⁾ For ytterligere klargjøring av begrepet "påvirkning av handelen" henvises det til kunngjøringen om dette (ennå ikke publisert i EUT).

⁽¹⁵⁾ Kapittel II artikkel 3 nr. 1.

6. Kapittel II gir ikke bare de nasjonale domstolene myndighet til å anvende EØS-konkurransereglene. Parallell anvendelse av nasjonal konkurranselovgivning på avtaler, beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak eller samordnet opptreden som påvirker handelen mellom partene i EØS-avtalen, kan ikke føre til et annet resultat enn anvendelse av EØS-konkurransereglene. Kapittel II artikkel 3 nr. 2 fastsetter at avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden som ikke er i strid med EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1, eller som oppfyller vilkårene i EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, heller ikke kan forbyes under nasjonal konkurranselovgivning⁽¹⁶⁾. På den annen side er det forutsatt i EØS-avtalen at eventuelle konflikter som måtte oppstå når nasjonal lovgivning og EØS-reglene anvendes parallelt, skal løses slik at EØS-retten får forrang. Avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden som er i strid med EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 og ikke oppfyller vilkårene i artikkel 53 nr. 3 kan følgelig ikke opprettholdes under nasjonal lovgivning⁽¹⁷⁾. Når det gjelder parallell anvendelse av nasjonal konkurranselovgivning og EØS-avtalens artikkel 54 ved ensidig atferd, inneholder kapittel II artikkel 3 ikke noen tilsvarende plikt til å sikre overensstemmelse. Dersom det er motstridende bestemmelser, bør nasjonale domstoler imidlertid være forpliktet til å se bort fra eventuelle nasjonale lovbestemmelser som måtte være i strid med en gjennomført EØS-regel, uavhengig av om den nasjonale bestemmelsen er vedtatt før eller etter EØS-regelen⁽¹⁸⁾.
7. I tillegg til anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54, har de nasjonale domstolene også kompetanse til å anvende rettsakter som er innlemmet i EØS-avtalen, dommer fra EFTA-domstolen og vedtak fra EFTAs overvåkningsorgan. Nasjonale domstoler kan følgelig måtte håndheve Overvåkningsorganets vedtak⁽¹⁹⁾ eller rettsakter innlemmet i EØS-avtalen som anvender EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 på visse kategorier avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden, samt Kommisjonens vedtak. Når de nasjonale domstoler anvender disse EØS-konkurransereglene, opptrer de innenfor rammene av EØS-retten og bør derfor også ta hensyn til de generelle prinsippene i EØS-retten⁽²⁰⁾.
8. De nasjonale domstolers anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 bygger ofte på kompliserte økonomiske og juridiske vurderinger⁽²¹⁾. Ved anvendelsen av EØS-konkurransereglene bør de nasjonale domstolene følge etablerte prinsipper i EØS-retten⁽²²⁾ samt rettsakter innlemmet i EØS-avtalen som anvender EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 på visse kategorier avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden⁽²³⁾. Videre er de nasjonale domstoler bundet av EFTAs overvåkningsorgans anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 i en bestemt sak når de anvender EØS-konkurransereglene i samme sak, samtidig med eller senere enn Overvåkningsorganet⁽²⁴⁾. På samme måte er de nasjonale domstoler forpliktet til å respektere Kommisjonens anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54 i en bestemt sak når de anvender EØS-konkurransereglene i samme sak, samtidig med eller senere enn Kommisjonen. Endelig kan de nasjonale domstoler, uten at det berører EFTA-domstolens og fellesskapets domstolers endelige fortolkning av EØS-avtalen, finne veiledning i Overvåkningsorganets eller Kommisjonens vedtak, i rettsakter innlemmet i EØS-avtalen som inneholder elementer som varer til den sak de behandler, samt i Overvåkningsorganets kunngjøringer og retningslinjer vedrørende anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54⁽²⁵⁾.

⁽¹⁶⁾ Se også retningslinjer for anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 (ennå ikke publisert i EUT).

⁽¹⁷⁾ Jf. i denne sammenheng sak E-1/94 Restmark, fotnote 4 ovenfor og sak 14/68 Walt Wilhelm [1969] saml. I og sammenslåtte saker 253/78 og 1-3/79 Giry and Guerlain [1980] saml 2327, 15-17.

⁽¹⁸⁾ Jf. i denne sammenheng sak E-1/94 Restmark, fotnote 4 ovenfor og sak C-198/01, Consorzio Industrie Fiammiferi (CIF) [2003] 49. Jf. også fotnote 11 ovenfor.

⁽¹⁹⁾ Eksempelvis kan en nasjonal domstol bli anmodet om å håndheve et vedtak fra EFTAs overvåkningsorgan truffet i henhold til kapittel II artikkel 7-10, 23 og 24.

⁽²⁰⁾ Jf. for eksempel sak 5/88 Wachauf [1989] saml. 2609, 19.

⁽²¹⁾ Sammenslåtte saker C-215/96 og C-216/96 Bagnasco [1999] saml. I-135, 50.

⁽²²⁾ Se fotnote 4 i denne kunngjøring.

⁽²³⁾ Sak 63/75 Fonderies Roubaix [1976] saml 111, 9-11 og sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 46.

⁽²⁴⁾ EFTAs overvåkningsorgans og nasjonale domstolers parallelle eller etterfølgende anvendelse av EØS-konkurransereglene beskrives nærmere i nr. 11-14.

⁽²⁵⁾ Sak 66/86 Ahmed Saeed Flugreisen [1989] saml 803, 27 og sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 50. En liste over EFTAs overvåkningsorgans retningslinjer og kunngjøringer på konkurranseområdet, samt rettsakter innlemmet i EØS-avtalen som anvender EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3 på visse typer avtaler, beslutninger eller samordnet opptreden, følger som vedlegg til denne kunngjøring.

B. PROSESSUELLE ASPEKTER VED DE NASJONALE DOMSTOLERS ANVENDELSE AV EØS-KONKURRANSEREGLENE

9. De prosessuelle vilkår for de nasjonale domstolers håndhevelse av EØS-konkurransereglene, og de sanksjoner disse domstoler kan ilegge ved brudd på reglene, er i stor utstrekning omfattet av nasjonal lovgivning. Til en viss grad avgjør imidlertid også EØS-retten vilkårene for håndhevelsen av EØS-konkurransereglene. Overvåknings- og domstolsavtalen gir nasjonale domstoler mulighet til å benytte visse midler, for eksempel å anmode om en uttalelse fra EFTAs overvåkningsorgan om spørsmål vedrørende anvendelsen av EØS-konkurransereglene⁽²⁶⁾. De kan også skape regler som har bindende innvirkning på saker som verserer for dem, for eksempel ved å tillate Overvåkningsorganet og nasjonale konkurransemyndigheter å komme med skriftlige innlegg⁽²⁷⁾. Disse EØS-rettslige bestemmelsene bør gå foran nasjonale bestemmelser⁽²⁸⁾.
10. Dersom det ikke finnes EØS-regler om prosedyrer og sanksjoner i forbindelse med håndhevelsen av EØS-konkurransereglene i nasjonale domstoler, skal domstolene anvende de nasjonale prosessregler, og ilegge sanksjoner i henhold til nasjonal lovgivning i den utstrekning de har myndighet til dette. Anvendelsen av disse nasjonale regler må imidlertid være i samsvar med de generelle prinsippene i EØS-retten. I den forbindelse er det nyttig å minne om EFTA-domstolens og De europeiske fellesskaps domstols rettspraksis på følgende områder:
- når det foreligger en overtredelse av EØS-retten, skal nasjonal lovgivning fastsette sanksjoner som er effektive, står i rimelig forhold til overtredelsen og virker avskrekkende⁽²⁹⁾,
 - når en overtredelse av EØS-retten er til skade for en person, skal denne på visse vilkår kunne anmode den nasjonale domstol om skadeserstatning⁽³⁰⁾,
 - de prosessregler og sanksjoner som de nasjonale domstoler anvender for å håndheve EØS-retten
 - må ikke gjøre slik håndhevelse urimelig vanskelig eller praktisk umulig (effektivitetsprinsippet)⁽³¹⁾, og de
 - må ikke være mindre gunstige enn reglene som gjelder for håndhevelse av tilsvarende nasjonal lovgivning (ekvivalensprinsippet)⁽³²⁾.

Fordi EØS-regler gjennomført i nasjonal rett skal gå foran nasjonal lovgivning⁽³³⁾, må en nasjonal domstol ikke anvende nasjonale regler som strider mot disse prinsipper.

C. EFTAS OVERVÅKNINGSORGANS OG NASJONALE DOMSTOLERS PARALLELE ELLER ETTERFØLGENDE ANVENDELSE AV EØS-KONKURRANSEREGLENE

11. En nasjonal domstol kan anvende EØS-konkurransereglene på en avtale, beslutning, samordnet opptreden eller ensidig atferd som påvirker handelen mellom EØS-stater samtidig med⁽³⁴⁾ eller senere enn EFTAs overvåkningsorgan⁽³⁵⁾. I de etterfølgende punktene beskrives noen av de forpliktelser de nasjonale domstolene må respektere i slike tilfeller.

⁽²⁶⁾ De nasjonale domstolers mulighet til å anmode om en uttalelse fra EFTAs overvåkningsorgan beskrives nærmere i nr. 27–30.

⁽²⁷⁾ Når det gjelder muligheten til å inngi innlegg, se videre i denne kunngjørings nr. 27–30.

⁽²⁸⁾ Se denne kunngjørings nr. 3 og fotnote 11.

⁽²⁹⁾ Sak 68/88 Kommissjonen mot Hellas [1989] saml 2965, 23–25.

⁽³⁰⁾ Om erstatning i tilfeller der en EFTA-stat har begått en overtredelse og vilkårene for slikt ansvar, se sak E-9/97 Erla Maria Sveinbjörnsdóttir, EFTA-domstolens rapport [1995], s. 95, nr. 66 og sak E-4/01 Karl K. Karlsson hf, fotnote 11 ovenfor. Om erstatning i tilfeller der et foretak har begått en overtredelse, se sak C-453/99 Courage and Crehan [2001] saml 6297, 26 og 27. Om erstatning i tilfeller der en medlemsstat, eller en myndighet som representerer staten, har begått en overtredelse, og om vilkårene for slikt ansvar for en stat, se for eksempel sammenslåtte saker C-6/90 og C-9/90 Francovich [1991] saml I-5357, 33–36; sak C-271/91 Marshall v Southampton and South West Hampshire Area Health Authority [1993] saml I-4367, 30 og 34–35; sammenslåtte saker C-46/93 og C-48/93 Brasserie du Pêcheur and Factortame [1996] saml I-1029; sak C-392/93 British Telecommunications [1996] saml I-1631, 39–46 og sammenslåtte saker C-178/94, C-179/94 og C-188/94 til 190/94 Dillenkofer [1996] saml I-4845, 22–26 og 72.

⁽³¹⁾ Se f.eks. sak E-4/01 Karl K. Karlsson hf, fotnote 11 ovenfor, nr. 33; sak 33/76 Rewe [1976] saml 1989, 5; sak 45/76 Comet [1976] saml 2043, 12 og sak 79/83 Harz [1984] saml 1921, 18 og 23.

⁽³²⁾ Se f.eks. sak E-4/01 Karl K. Karlsson hf, fotnote 11 ovenfor, nr. 33; sak 33/76 Rewe [1976] saml 1989, 5; sak 158/80 Rewe [1981] saml 1805, 44; sak 199/82 San Giorgio [1983] saml 3595, 12 og sak C-231/96 Edis [1998] saml I-4951, 36 og 37.

⁽³³⁾ Jf. nr. 6 og fotnote 11 ovenfor.

⁽³⁴⁾ Kapittel II, artikkel 11 nr. 6, sammenholdt med artikkel 40 nr. 3 og 4 bør bare hindre parallell anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 av EFTAs overvåkningsorgan og en nasjonal domstol i tilfeller der sistnevnte er utpekt som nasjonal konkurransemyndighet.

⁽³⁵⁾ Når nasjonale domstoler utøver sin myndighet under EØS-avtalens artikkel 53 og 54, må de dessuten ta hensyn til Kommissjonens myndighet for å unngå avgjørelser som ville komme i konflikt med de vedtak Kommissjonen har gjort eller planlegger, sak C-234/89, Delimitis [1991] saml I-935, 47.

12. Dersom en nasjonal domstol kommer fram til en avgjørelse før EFTAs overvåkningsorgan, må den unngå å treffe en avgjørelse som ville være i strid med et vedtak som Overvåkningsorganet overveier å gjøre⁽³⁶⁾. Den nasjonale domstolen kan derfor henvende seg til Overvåkningsorganet for å høre om det er innledet saksbehandling om samme avtale, beslutning eller opptreden⁽³⁷⁾, og i så fall hvor langt behandlingen er kommet og om sannsynligheten for et vedtak i saken⁽³⁸⁾. Den nasjonale domstolen kan dessuten, dersom den finner det nødvendig av hensyn til rettssikkerheten, vurdere å utsette saken inntil Overvåkningsorganet har gjort et vedtak⁽³⁹⁾. Overvåkningsorganet vil på sin side bestrebe seg på å prioritere saker hvor det har besluttet å innlede saksbehandling i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens kapittel III (heretter kalt "kapittel III") artikkel 2 nr. 1 og som nasjonale domstoler har utsatt på denne måten, særlig når de er avgjørende for utfallet av en sivilrettslig sak. Når den nasjonale domstolen ikke kan være i rimelig tvil om det vedtak Overvåkningsorganet overveier å gjøre, eller dersom Overvåkningsorganet allerede har gjort vedtak i en tilsvarende sak, kan den nasjonale domstolen likevel avgjøre den verserende saken i overensstemmelse med det vedtak som overveies eller det tidligere vedtak, uten at det er nødvendig å anmode Overvåkningsorganet om opplysninger som angitt ovenfor, eller avvente Overvåkningsorganets vedtak.
13. Når EFTAs overvåkningsorgan gjør vedtak i en bestemt sak før en nasjonal domstol, kan sistnevnte ikke treffe en avgjørelse i strid med Overvåkningsorganets vedtak. Den bindende virkningen til Overvåkningsorganets vedtak påvirker naturligvis ikke EFTA-domstolens fortolkning av EØS-retten. Dersom en nasjonal domstol betviler lovligheten av Overvåkningsorganets vedtak, er den derfor likevel bundet av vedtaket så sant ikke annet blir fastsatt av EFTA-domstolen⁽⁴⁰⁾. Dersom en nasjonal domstol har til hensikt å treffe en avgjørelse som strider mot Overvåkningsorganets vedtak, må den derfor forelegge spørsmålet for EFTA-domstolen for en rådgivende uttalelse (overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34). EFTA-domstolen vil så avgjøre om Overvåkningsorganets vedtak er i samsvar med EØS-retten. Dersom Overvåkningsorganets vedtak blir brakt inn for EFTA-domstolen i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 36, og utfallet av saken ved den nasjonale domstolen er avhengig av gyldigheten av Overvåkningsorganets vedtak, bør den nasjonale domstolen utsette saken i påvente av EFTA-domstolens endelige avgjørelse av ugyldighetssøksmålet, så sant den ikke finner at sakens omstendigheter gjør det berettiget å anmode EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse (overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34) om gyldigheten av Overvåkningsorganets vedtak⁽⁴¹⁾.
14. Når en nasjonal domstol utsetter saken, for eksempel for å avvente Overvåkningsorganets vedtak (situasjonen som beskrives i denne kunngjørings nr. 12) eller i påvente av endelig dom i EFTA-domstolen i en sak om ugyldighet eller der det er anmodet om en uttalelse (situasjonen som beskrives i nr. 13), påhviler det domstolen å undersøke om det er nødvendig å beslutte midlertidige forføyninger for å beskytte partenes interesser⁽⁴²⁾.

III. SAMARBEIDET MELLOM EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN OG NASJONALE DOMSTOLER

15. Bortsett fra samarbeidet mellom de nasjonale domstoler og EFTA-domstolen i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34, inneholder EØS-avtalens hoveddel og overvåknings- og domstolsavtalen ikke noen uttrykkelige bestemmelser om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan. EØS-avtalens artikkel 3, som er basert på og i stor grad gjengir EF-traktatens artikkel 10, pålegger imidlertid avtalepartene å treffe alle tiltak som er egnet til å oppfylle de forpliktelser som følger av EØS-avtalen. Fellesskapsdomstolene har fastslått at EF-traktatens artikkel 10 pålegger fellesskapsinstitusjonene og medlemsstatene

⁽³⁶⁾ Kapittel II artikkel 16 nr. 1.

⁽³⁷⁾ Overvåkningsorganet innleder saksbehandling med henblikk på å treffe et vedtak i henhold til kapittel II artikkel 7–10 (se kapittel III artikkel 2 nr. 2). I henhold til Europadomstolen innebærer innledning av saksbehandling en formell handling fra Kommissjonens side som tilkjenner på dens intensjon om å gjøre et vedtak (sak 48/72 Brasserie de Haecht [1973] saml 77, 16).

⁽³⁸⁾ Sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 53, og sammenslåtte saker C-319/93, C-40/94 og C-224/94 Dijkstra [1995] saml I-4471, 34. Se dessuten denne kunngjørings nr. 21.

⁽³⁹⁾ Jf. kapittel II artikkel 16 nr. 1 og sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 47 og sak C-344/98 Masterfoods [2000] saml I-11369, 51.

⁽⁴⁰⁾ Sak 314/85 Foto-Frost [1987] saml 4199, 12–20.

⁽⁴¹⁾ Jf. kapittel II artikkel 16 nr. 1 og sak C-344/98 Masterfoods [2000] saml I-11369, 52–59.

⁽⁴²⁾ Sak C-344/98 Masterfoods [2000] saml I-11369, 58.

gjensidige forpliktelser til lojalt samarbeid med henblikk på å oppfylle EF-traktatens mål. EF-traktatens artikkel 10 innebærer følgelig at Kommisjonen skal bistå nasjonale domstoler når de anvender fellesskapsretten⁽⁴³⁾. Overvåkningsorganet er av den oppfatning at det er pålagt en lignende forpliktelse til lojalt samarbeid i forhold til EFTA-statenes nasjonale domstoler i samsvar med EØS-avtalens tilsvarende artikkel 3 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 2. På samme måte kan nasjonale domstoler være forpliktet til å bistå Overvåkningsorganet når dette utfører sine oppgaver⁽⁴⁴⁾.

16. Det er også hensiktsmessig å minne om samarbeidet mellom nasjonale domstoler og nasjonale myndigheter, særlig nasjonale konkurransemyndigheter, om anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54. Selv om samarbeidet mellom disse nasjonale myndigheter fortrinnsvis reguleres av nasjonale regler, åpner kapittel II artikkel 15 nr. 3 for at nasjonale konkurransemyndigheter kan inngi innlegg til de nasjonale domstoler i sin EFTA-stat. Denne kunngjørings nr. 31 og nr. 33–35 får tilsvarende anvendelse på slike innlegg.

A. EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN SOM *AMICUS CURIAE*

17. EFTAs overvåkningsorgan er rede til å bistå nasjonale domstoler ved anvendelsen av EØS-konkurransereglene når de nasjonale domstoler finner slik bistand nødvendig for å kunne treffe avgjørelse i en sak. Kapittel II artikkel 15 beskriver de vanligste former for slik bistand: oversendelse av opplysninger (nr. 21–26 nedenfor) og Overvåkningsorganets uttalelser (nr. 27–30 nedenfor), begge etter anmodning fra en nasjonal domstol, samt muligheten for Overvåkningsorganet til å inngi innlegg (nr. 31–35 nedenfor). Da disse former for bistand er fastsatt i kapittel II, kan de ikke begrenses av nasjonale bestemmelser i en EFTA-stat. Dersom det ikke finnes EØS-prosesserregler i denne forbindelse og i den grad slike er nødvendige for å lette disse former for bistand, må EFTA-statene vedta egnede prosesserregler for å gi både nasjonale domstoler og Overvåkningsorganet anledning til fullt ut å utnytte de muligheter kapittel II åpner for⁽⁴⁵⁾.

18. Den nasjonale domstolen kan sende sin anmodning om bistand skriftlig til:

EFTA Surveillance Authority
rue Belliard 35
B-1040 Brussel/Bruxelles
Belgia

eller elektronisk til:

registry@eftasurv.int

19. Det minnes om at uansett hvilken form samarbeidet tar, vil EFTAs overvåkningsorgan respektere de nasjonale domstolers uavhengighet. Følgelig er bistanden som Overvåkningsorganet gir ikke bindende for den nasjonale domstolen. Overvåkningsorganet skal også sikre at det respekterer sin taushetsplikt og beskytter sin egen funksjon og uavhengighet⁽⁴⁶⁾. Under oppfyllelsen av sine forpliktelser i henhold til EØS-avtalens artikkel 3 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 2 til å bistå nasjonale domstoler i anvendelsen av EØS-konkurransereglene, forplikter Overvåkningsorganet seg til å forholde seg upartisk og objektivt i sin bistand. Overvåkningsorganets bistand til nasjonale domstoler er en del av dets plikt til å forsvare offentlighetens interesse. Overvåkningsorganet har derfor ikke til hensikt å ivareta partenes private interesser i den saken som verserer for den nasjonale domstol. Som følge av dette vil Overvåkningsorganet ikke høre noen av partene om sin bistand til den nasjonale domstol. Dersom Overvåkningsorganet er blitt kontaktet av noen av partene i den aktuelle saken om spørsmål som er reist ved den nasjonale domstolen, vil den underrette den nasjonale domstolen om dette, uansett om slik kontakt fant sted før eller etter den nasjonale domstolens anmodning om samarbeid.

⁽⁴³⁾ Sak C-2/88 Imm Zwartveld [1990] saml I-3365, 16–22 og sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 53.

⁽⁴⁴⁾ C-94/00 Roquette Frères [2002] saml 9011, 31.

⁽⁴⁵⁾ Om samsvar mellom slike nasjonale prosesserregler og de generelle prinsippene i EØS-retten, se denne kunngjørings nr. 9 og 10.

⁽⁴⁶⁾ Om disse forpliktelsene, se for eksempel denne kunngjørings nr. 23–26.

20. I sin årsrapport vil EFTAs overvåkningsorgan offentliggjøre en redegjørelse for sitt samarbeid med de nasjonale domstolene i henhold til denne kunngjøringen. Overvåkningsorganet kan også gjøre sine uttalelser og innlegg tilgjengelige på sine nettsider.
1. *EFTAs overvåkningsorgans plikt til å oversende opplysninger til nasjonale domstoler*
21. Overvåkningsorganets plikt til å bistå nasjonale domstoler ved anvendelsen av EØS-konkurransereglene gjenspeiles hovedsakelig i Overvåkningsorganets plikt til å oversende opplysninger til nasjonale domstoler. En nasjonal domstol kan for eksempel anmode om dokumenter Overvåkningsorganet er i besittelse av, eller om opplysninger av prosessuell art for å finne ut om en bestemt sak er brakt inn for Overvåkningsorganet, om Overvåkningsorganet har innledet saksbehandling eller allerede tatt stilling i en sak. En nasjonal domstol kan også spørre Overvåkningsorganet om når det er sannsynlig at et vedtak vil bli gjort, for å kunne ta stilling til vilkårene for å utsette en sak eller for eventuelt å beslutte midlertidige forføyninger⁽⁴⁷⁾.
22. For å sikre effektivt samarbeid med de nasjonale domstolene, vil EFTAs overvåkningsorgan bestrebe seg på å gi de ønskede opplysninger innen en måned fra det tidspunkt anmodningen mottas. Dersom Overvåkningsorganet må be den nasjonale domstolen om ytterligere klargjøring av anmodningen, eller må konsultere parter som berøres direkte av oversendelsen av opplysningene, regnes tidsfristen fra det tidspunkt hvor Overvåkningsorganet mottar de ønskede opplysninger.
23. Når EFTAs overvåkningsorgan oversender opplysninger til nasjonale domstoler, må det overholde de garantier som gis til fysiske og juridiske personer gjennom EØS-avtalens artikkel 122 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14⁽⁴⁸⁾. Overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14 pålegger medlemmer, tjenestemenn og andre ansatte i Overvåkningsorganet å ikke røpe opplysninger som etter sin art er å betrakte som tjenestehemmeligheter. EØS-avtalens artikkel 122 fastsetter at representanter, delegater og sakkyndige fra avtalepartene, samt tjenestemenn og andre ansatte skal, selv etter at deres funksjoner har opphørt, være forpliktet til ikke å røpe opplysninger som etter sin art er å betrakte som tjenestehemmeligheter, særlig opplysninger om foretak og deres forretningsforbindelser eller data om deres produksjonskostnader. Denne forpliktelsen er også nedfelt i kapittel II artikkel 28. Opplysningene som er omfattet av taushetsplikt kan være både fortrolige opplysninger og forretningshemmeligheter. Forretningshemmeligheter er opplysninger der ikke bare offentliggjøring for allmennheten, men også oversendelse til en annen person enn den som gav opplysningene, kan være til alvorlig skade for sistnevntes interesser⁽⁴⁹⁾.
24. EØS-avtalens artikkel 3 og 122 sammenholdt med overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14 innebærer ikke noe absolutt forbud for EFTAs overvåkningsorgan mot å oversende opplysninger som er omfattet av taushetsplikt til nasjonale domstoler. I tråd med fellesskapsdomstolenes rettspraksis om Kommisjonens plikt til lojalt samarbeid, anser Overvåkningsorganet på samme måte at plikten til lojalt samarbeid krever at Overvåkningsorganet gir den nasjonale domstolen de opplysninger den sistnevnte anmoder om, også opplysninger som omfattes av taushetsplikt. I sitt samarbeid med de nasjonale domstolene kan Overvåkningsorganet imidlertid ikke under noen omstendighet undergrave de garantier som er gitt i EØS-avtalens artikkel 122 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14.
25. Før EFTAs overvåkningsorgan oversender opplysninger som er omfattet av taushetsplikt til nasjonale domstoler, vil Overvåkningsorganet derfor minne domstolen om dens plikt i henhold til EØS-retten til å ivareta de rettigheter som gis til fysiske og juridiske personer gjennom EØS-avtalens artikkel 122 og overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 14, og vil spørre domstolen om den kan og vil garantere at fortrolige opplysninger og forretningshemmeligheter vil bli beskyttet. Dersom den nasjonale domstolen ikke kan gi en slik garanti, kan Overvåkningsorganet ikke oversende opplysninger som er omfattet av taushetsplikt til den nasjonale domstolen⁽⁵⁰⁾. Først når den nasjonale domstolen har garantert at den vil beskytte fortrolige opplysninger og

⁽⁴⁷⁾ Sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 53, og sammenslåtte saker C-319/93, C-40/94 og C-224/94 Dijkstra [1995] saml I-4471, 34.

⁽⁴⁸⁾ Sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 53.

⁽⁴⁹⁾ Sak T-353/94 Postbank [1996] saml II-921, 86 og 87 samt sak 145/83 Adams [1985] saml 3539, 34.

⁽⁵⁰⁾ Sak C-2/88 Zwartveld [1990] saml I-4405, 10 og 11 samt sak T-353/94 Postbank [1996] saml II-921, 93.

forretningshemmeligheter, vil Overvåkningsorganet oversende de opplysninger domstolen har anmodet om, med angivelse av hvilke deler som er omfattet av taushetsplikt og hvilke deler som ikke er det, og som derfor kan gis videre.

26. Det finnes ytterligere unntak fra EFTAs overvåkningsorgans opplysningsplikt overfor nasjonale domstoler. Særlig kan Overvåkningsorganet avslå å oversende opplysninger til nasjonale domstoler dersom det av overordnede hensyn er nødvendig for å beskytte EØS-interessene eller for å unngå innblanding i Overvåkningsorganets funksjon og uavhengighet, i særdeleshet dersom det ville skade gjennomføringen av de oppgaver det har fått tildelt⁽⁵¹⁾. Overvåkningsorganet vil derfor ikke oversende opplysninger til nasjonale domstoler som frivillig er gitt av søkere om lempning, uten samtykke fra den aktuelle søkeren.

2. *Anmodning om uttalelse i spørsmål som vedrører EØS-konkurransereglene*

27. Når en nasjonal domstol anmodes om å anvende EØS-konkurransereglene i en verserende sak, kan den først søke veiledning i EFTA-domstolens rettspraksis, i EØS-lovgivningen, EFTAs overvåkningsorgans vedtak, kunngjøringer og retningslinjer om anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54⁽⁵²⁾ samt relevant rettspraksis og avgjørelser fra fellesskapsdomstolene og Kommisjonen under anvendelse av EØS-retten og tilsvarende fellesskapsrett. Dersom slike kilder ikke gir tilstrekkelig veiledning, kan den nasjonale domstolen anmode Overvåkningsorganet om en uttalelse i spørsmål som gjelder anvendelsen av EØS-konkurransereglene. Den nasjonale domstolen kan anmode Overvåkningsorganet om å gi en uttalelse om økonomiske, faktiske eller juridiske spørsmål⁽⁵³⁾. Sistnevnte påvirker naturligvis ikke den nasjonale domstols mulighet eller plikt til å anmode EFTA-domstolen om en rådgivende uttalelse om fortolkningen eller gyldigheten av EØS-retten i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34.

28. For å kunne gi en nyttig uttalelse til den nasjonale domstolen, kan EFTAs overvåkningsorgan be domstolen om ytterligere opplysninger⁽⁵⁴⁾. For å sikre effektivt samarbeid med de nasjonale domstolene, vil Overvåkningsorganet bestrebe seg på å gi sin uttalelse til den nasjonale domstol innen fire måneder fra det tidspunkt anmodningen mottas. Dersom Overvåkningsorganet har bedt den nasjonale domstolen om ytterligere opplysninger for å kunne gi sin uttalelse, regnes denne perioden fra det tidspunkt hvor Overvåkningsorganet mottar slike ytterligere opplysninger.

29. I sin uttalelse vil EFTAs overvåkningsorgan begrense seg til å gi den nasjonale domstolen de faktaopplysninger eller den økonomiske eller juridiske avklaring domstolen har bedt om, uten å ta stilling til innholdet i den sak som verserer foran den nasjonale domstolen. Dessuten er Overvåkningsorganets uttalelse ikke juridisk bindende for den nasjonale domstolen.

30. I overensstemmelse med denne kunngjørings punkt 19, vil EFTAs overvåkningsorgan ikke høre partene før det gir sin uttalelse til den nasjonale domstolen. Sistnevnte skal behandle Overvåkningsorganets uttalelse i overensstemmelse med de aktuelle nasjonale prosessregler, som skal respektere de generelle prinsipper i EØS-retten.

3. *EFTAs overvåkningsorgans innlegg overfor nasjonale domstoler*

31. I henhold til kapittel II artikkel 15 nr. 3 kan nasjonale konkurransemyndigheter og EFTAs overvåkningsorgan inngi innlegg om anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 til en nasjonal domstol som er blitt anmodet om å anvende disse bestemmelsene. Kapittel II skiller mellom skriftlige innlegg, som de nasjonale konkurransemyndigheter og Overvåkningsorganet kan inngi av eget tiltak, og muntlige innlegg, som bare kan inngis med tillatelse fra den nasjonale domstolen⁽⁵⁵⁾.

⁽⁵¹⁾ Sak C-2/88 Zwartveld [1990] saml I-4405, 10 og 11; sak C-275/00 First and Franex [2002] saml I-10943, 49 og sak T-353/94 Postbank [1996] saml II-921, 93.

⁽⁵²⁾ Jf. denne kunngjørings nr. 8.

⁽⁵³⁾ Sak C-234/89 Delimitis [1991] saml I-935, 53, og sammenslåtte saker C-319/93, C-40/94 og C-224/94 Dijkstra [1995] saml I-4471, 34.

⁽⁵⁴⁾ Jf. sak 96/81 Kommisjonen mot Nederland [1982] saml 1791, 7 og sak 272/86 Kommisjonen mot Hellas [1988] saml 4875, 30.

⁽⁵⁵⁾ I henhold til kapittel II artikkel 15 nr. 4 berører dette ikke den utvidede myndighet nasjonale konkurransemyndigheter kan ha til å inngi innlegg til domstolene under nasjonal lovgivning.

32. Kapittel II fastsetter at EFTAs overvåkningsorgan bare vil inngi innlegg når en ensartet anvendelse av EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 krever det. Ettersom dette er formålet med innlegget, vil Overvåkningsorganet begrense sitt innlegg til en økonomisk og juridisk analyse av de faktiske forhold i den sak som verserer for den nasjonale domstolen.
33. For at EFTAs overvåkningsorgan skal kunne inngi formålstjenlige innlegg, kan nasjonale domstoler bli anmodet om å sende Overvåkningsorganet kopi av alle dokumenter som er nødvendige for å vurdere saken, eller sørge for at slike kopier blir oversendt. I tråd med kapittel II artikkel 15 nr. 3, annet ledd, vil EFTAs overvåkningsorgan bare benytte slike dokumenter med henblikk på utarbeiding av sine innlegg⁽⁵⁶⁾.
34. Ettersom kapittel II ikke inneholder bestemmelser om prosessuelle rammer for slike innlegg, er det EFTA-statenes prosessregler og praksis som er avgjørende. Dersom en EFTA-stat ennå ikke har fastsatt de aktuelle prosessuelle rammer, må den nasjonale domstolen avgjøre hvilke prosessregler som skal gjelde for inngivelse av innlegg i den aktuelle saken.
35. De prosessuelle rammer bør være i samsvar med prinsippene i denne kunngjørings nr. 10. Dette innebærer blant annet at de prosessuelle rammene for innlegg om spørsmål vedrørende anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 eller 54
- a) må være forenlige med de generelle prinsipper i EØS-retten, og særlig de grunnleggende rettigheter til de involverte parter,
 - b) ikke må gjøre det urimelig vanskelig eller praktisk umulig å inngi slike innlegg (effektivitetsprinsippet)⁽⁵⁷⁾, og
 - c) ikke må gjøre det vanskeligere å inngi slike innlegg enn det er i rettsaker hvor tilsvarende nasjonale regler anvendes (ekvivalensprinsippet).

B. DE NASJONALE DOMSTOLER LETTER EFTAS OVERVÅKNINGSORGANS ROLLE I HÅNDHEVELSEN AV EØS-KONKURRANSEREGLENE

36. Ettersom plikten til lojalt samarbeid også innebærer at EFTA-statenes myndigheter bistår EFTAs overvåkningsorgan med å oppfylle EØS-avtalens mål⁽⁵⁸⁾, gir kapittel II tre eksempler på slik bistand: 1) oversendelse av dokumenter som er nødvendige for vurdering av en sak hvor Overvåkningsorganet ønsker å inngi innlegg (jf. nr. 33), 2) oversendelse av dommer der EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 anvendes, og 3) de nasjonale domstolars rolle i forbindelse med Overvåkningsorganets kontroller.

1. Oversendelse av nasjonale domstolars dommer der EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 anvendes

37. I henhold til kapittel II artikkel 15 nr. 2 skal EFTA-statene oversende EFTAs overvåkningsorgan en kopi av alle skriftlige dommer fra nasjonale domstoler som gjelder anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 eller 54, umiddelbart etter at den fullstendige skriftlige dommen er forkynt for partene. Oversendelse av nasjonale dommer der EØS-avtalens artikkel 53 eller 54 anvendes, og dermed opplysninger om saker ved de nasjonale domstoler, tjener først og fremst til å gjøre Overvåkningsorganet oppmerksom i god tid på saker der det kan være hensiktsmessig å inngi innlegg dersom en av partene anker dommen.

2. De nasjonale domstolars rolle i forbindelse med EFTAs overvåkningsorgans kontroller

38. Endelig kan de nasjonale domstoler spille en rolle i forbindelse med EFTAs overvåkningsorgans kontroller av foretak og sammenslutninger av foretak. Deres rolle avhenger av om kontrollene foretas i forretningslokaler eller i lokaler hvor det ikke drives forretningsvirksomhet.

⁽⁵⁶⁾ Jf. også kapittel II artikkel 28 nr. 2, som forbyr EFTAs overvåkningsorgan å gi videre opplysninger som de har innhentet og som er av en slik art at de er undergitt taushetsplikt.

⁽⁵⁷⁾ Sammenslåtte saker 46/87 og 227/88 Hoechst [1989] saml. 2859, 33. Jf. også kapittel II artikkel 15 nr. 3.

⁽⁵⁸⁾ Sak C-69/90 Kommissjonen mot Italia [1991] saml. 6011, 15.

39. Med hensyn til kontroller i forretningslokaler, kan det være fastsatt i nasjonal lovgivning at en nasjonal rettshåndhevende myndighet må ha tillatelse fra en nasjonal domstol til å bistå EFTAs overvåkningsorgan i tilfeller hvor det aktuelle foretaket motsetter seg kontrollen. Det kan også søkes om slik tillatelse på forhånd. Når den nasjonale domstolen behandler anmodningen, har den myndighet til å prøve om vedtaket om kontroll fra EFTAs overvåkningsorgan er autentisk, og at de planlagte tvangsmidler verken er vilkårlige eller går for langt i forhold til kontrollens gjenstand. Når den prøver om tvangsmidlene er forholdsmessige, kan den nasjonale domstolen direkte eller gjennom EFTA-statens konkurransemyndighet anmode EFTAs overvåkningsorgan om nærmere forklaringer, særlig om Overvåkningsorganets grunner til å mistenke at det foreligger en overtredelse av EØS-avtalens artikkel 53 og 54, hvor alvorlig den antatte overtredelsen er og på hvilken måte det berørte foretak har medvirket⁽⁵⁹⁾.
40. Med hensyn til kontroller i lokaler hvor det ikke drives forretningsvirksomhet, krever kapittel II forhåndstillatelse fra en nasjonal domstol før et vedtak fra EFTAs overvåkningsorgan om å foreta slik kontroll kan gjennomføres. I den forbindelse kan den nasjonale domstolen prøve om vedtaket om kontroll fra EFTAs overvåkningsorgan er autentisk og at de planlagte tvangsmidlene verken er vilkårlige eller går for langt, særlig i forhold til hvor alvorlig den antatte overtredelsen er, betydningen av det ønskede bevismaterialet, det berørte foretaks medvirkning og den rimelige sannsynligheten for at bøker og forretningsdokumenter som gjelder kontrollens gjenstand, oppbevares i lokalene det er anmodet om tillatelse for. Den nasjonale domstolen kan direkte eller gjennom den nasjonale konkurransemyndighet anmode Overvåkningsorganet om nærmere forklaringer om de forhold den må ha kjennskap til for at den skal kunne prøve om de planlagte tvangsmidlene er forholdsmessige⁽⁶⁰⁾.
41. I begge de tilfeller som omhandles i nr. 39 og 40, kan den nasjonale domstolen verken prøve lovligheten av EFTAs overvåkningsorgans vedtak eller nødvendigheten av kontrollen, eller kreve å få de opplysninger som finnes i Overvåkningsorganets saksdokumenter⁽⁶¹⁾. Plikten til lojalt samarbeid krever dessuten at den nasjonale domstolen treffer sin avgjørelse innenfor et passende tidsrom som gir Overvåkningsorganet mulighet til å gjennomføre kontrollen effektivt⁽⁶²⁾.

IV. SLUTTBESTEMMELSER

42. Denne kunngjøring er utferdiget for å bistå nasjonale domstoler ved anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54. Den er ikke bindende for de nasjonale domstoler, og påvirker heller ikke rettighetene og forpliktelsene til EFTA-statene og naturlige eller juridiske personer i henhold til EØS-retten.
43. Denne kunngjøring erstatter kunngjøring av 1995 om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan ved anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54⁽⁶³⁾.

⁽⁵⁹⁾ Kapittel II artikkel 20 nr. 6–8 og sak C-94/00 Roquette Frères [2002] saml 9011.

⁽⁶⁰⁾ Kapittel II artikkel 21 nr. 3.

⁽⁶¹⁾ Sak C-94/00 Roquette Frères [2002] saml 9011, 39 og 62–66.

⁽⁶²⁾ Jf. også ibid, nr. 91 og 92.

⁽⁶³⁾ EFT C 112 av 4.5.1995, s. 7, EØS tillegget til EFT nr. 16 av 4.5.1995, s. 1.

VEDELEGG

RETTSAKTER SOM TILSVARER FELLESKAPETS FORORDNINGER OM GRUPPEUNNTAK NEVNT I EØS-AVTALENS VEDLEGG XIV OG EFTAS OVERVÅKNINGSORGANS KUNNGJØRINGER OG RETNINGSLINJER

Denne listen er også tilgjengelig og oppdatert på nettsidene til EFTAs overvåkningsorgan:
<http://www.eftasurv.int/fieldsOfWork/fieldcompetition/otherpublications/dbaFile1127.html>

A. Regler som ikke er sektorspesifikke*1. Kunngjøringer av generell natur*

- Kunngjøring om avgrensning av det relevante marked innen konkurranseretten i EØS (EFT L 200 av 16.7.1998, s. 48, og EØS-tillegget til EFT nr. 28 av 16.7.1998, s. 3).
- Kunngjøring om avtaler av mindre betydning som ikke merkbart begrenser konkurransen i henhold til EØS-avtalens artikkel 53 nr. 1 (*de minimis*) (EUT C 67 av 20.3.2003, s. 20, og EØS-tillegget til EUT nr. 15 av 20.3.2003, s. 11).
- Retningslinjer om begrepet påvirkning av handelen i EØS-avtalens artikkel 53 og 54, ennå ikke publisert.
- Retningslinjer om anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 nr. 3, ennå ikke publisert.
- Kunngjøring om samarbeid innenfor EFTA-nettverket av konkurransemyndigheter, ennå ikke publisert.
- Kunngjøring om samarbeid mellom nasjonale domstoler og EFTAs overvåkningsorgan ved anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 og 54, ennå ikke publisert.
- Kunngjøring om samarbeid mellom nasjonale konkurransemyndigheter og EFTAs overvåkningsorgan ved behandling av saker som omfattes av virkeområdet for EØS-avtalens artikkel 53 og 54, ennå ikke publisert.

2. Vertikale avtaler

- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 2790/1999 av 22. desember 1999 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av vertikale avtaler og samordnet opptreden (EFT L 336 av 29.12.1999, s. 21), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg XIV kapittel B nr. 2, innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 18/2000, EFT L 103 av 12.4.2001, s. 36, og EØS-tillegget til EFT nr. 20 av 12.4.2001, s. 179.
- Retningslinjer for vertikale begrensninger (EFT C 122 av 23.5.2002, s. 1, og EØS-tillegget til EFT nr. 26, 23.5.2002, s. 7).

3. Horisontale samarbeidsavtaler

- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 2658/2000 av 29. november 2000 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av spesialiseringsavtaler (EFT L 304 av 5.12.2000, s. 3), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg IX kapittel D nr. 6, erstattet ved EØS-komiteens beslutning nr. 113/2000, EFT L 52 av 22.2.2001, s. 38, og EØS-tillegget til EFT nr. 9 av 22.2.2001, s. 5.
- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 2659/2000 av 29. november 2000 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av forsknings- og utviklingsavtaler (EFT L 304 av 5.12.2000, s. 7), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg IX kapittel D nr. 7, erstattet ved EØS-komiteens beslutning nr. 113/2000, EFT L 52 av 22.2.2001, s. 38, og EØS-tillegget til EFT nr. 9 av 22.2.2001, s. 5.
- Retningslinjer for anvendelsen av EØS-avtalens artikkel 53 på avtaler om horisontalt samarbeid (EFT C 266 av 31.10.2002, s. 1, og EØS-tillegget til EFT nr. 55 av 31.10.2002, s. 1).

4. Lisensavtaler for overføring av teknologi

- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 772/2004 av 27. april 2004 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av teknologioverføringsavtaler (EUT L 123 av 27.4.2004, s. 11), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg XIV kapittel C nr. 5, innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 42/2005, ennå ikke publisert.

B. Sektorspesifikke regler

1. Forsikring

- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 358/2003 av 27. februar 2003 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden i forsikringssektoren (EUT L 53 av 28.2.2003, s. 8), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg XIV kapittel J nr. 15b, innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 82/2003 (EUT L 257 av 9.10.2003, s. 37, og EØS-tillegget til EFT nr. 51 av 9.10.2003, s. 24).

2. Motorkjøretøyer

- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 1400/2002 av 31. juli 2002 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på grupper av vertikale avtaler og samordnet opptreden i motorvognsektoren (EFT L 203 av 1.8.2002, s. 30), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg XIV kapittel B nr. 4b, innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 136/2002 (EFT L 336 av 12.12.2002, s. 38, og EØS-tillegget til EFT nr. 61 av 12.12.2002, s. 31).

3. Telekommunikasjon

- Retningslinjer for anvendelse av konkurransereglene i EØS i telekommunikasjonssektoren (EFT L 153 av 18.6.1994, s. 35, og EØS-tillegget til EFT nr. 15 av 18.6.1994, s. 34)

4. Transport

- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 1617/93 om anvendelse av traktatens artikkel 85 nr. 3 på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden som gjelder felles planlegging og samordning av ruteplaner, felles drift, tariffkonsultasjoner om transport av passasjerer og gods ved rutflyging og fordeling av tidsluker i lufthavnene (EFT L 155 av 26.6.1993, s. 18), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg XIV kapittel G nr. 11b, innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 7/1994 og endret ved EØS-komiteens beslutning nr. 65/1996 (EFT L 71 av 13.3.1997, s. 38, og EØS-tillegget til EFT nr. 11 av 13.3.1997, s. 41) og EØS-komiteens beslutning nr. 87/1999 (EFT L 296 av 23.11.2000, s. 47, og EØS-tillegget til EFT nr. 54 av 23.11.2000, s. 268 (islandsk) og del 2, s. 232 (norsk)), samt ved EØS-komiteens beslutning nr. 96/2001 (EFT L 251 av 20.9.2001, s. 23 og EØS-tillegget til EFT nr. 47 av 20.9.2001, s.10.)
- Rettsakt som tilsvarende kommisjonsforordning (EF) nr. 823/2000 av 19. april 2000 om anvendelse av traktatens artikkel 81 nr. 3 på visse grupper av avtaler, beslutninger og samordnet opptreden mellom rederier som driver linjefart (konsortier) (EFT L 100 av 20.4.2000, s. 24), som det refereres til i EØS-avtalens vedlegg XIV kapittel G nr. 11c, innlemmet ved EØS-komiteens beslutning nr. 12/1996 (EFT L 124 av 23.5.1996, s. 13, og EØS-tillegget til EFT nr. 22 av 23.5.1996, s. 54), erstattet ved EØS-komiteens beslutning nr. 49/2000 (EFT L 237 av 21.9.2000, s. 60, og EØS-tillegget til EFT nr. 42 av 21.9.2000, s. 3.)

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2006/EØS/62/05

(Sak COMP/M.4323 – Arla/Ingman Foods)

1. Kommisjonen mottok 30. november 2006 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det svenske foretaket Arla Foods AB ("Arla") ved kjøp av aksjer overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det finske foretaket Ingman Foods Oy Ab ("Ingman Foods").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Arla: meieriprodukter,
 - Ingman Foods: meieriprodukter, hovedsakelig i Finland.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 300 av 9.12.2006. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.4323 – Arla/Ingman Foods, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.4395 – Boeing/C-Map)

2006/EØS/62/06

1. Kommisjonen mottok 1. desember 2006 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket The Boeing Company ("Boeing") ved kjøp av aksjer overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det italienske foretaket C-MAP ("C-MAP").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Boeing: kommersiell fly-, forsvars- og romfartsindustri. Gjennom sitt datterselskap Jeppesen er foretaket aktivt innen navigasjons-programvare for PC og tilknyttede tjenester og produkter, samt levering av elektroniske sjøkart,
 - C-MAP: levering av elektroniske sjøkart samt tilknyttede tjenester og produkter.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 301 av 12.12.2006. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.4395 – Boeing/C-Map, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2006/EØS/62/07****(Sak COMP/M.4461 – Accor Services France/Groupe Caisse d'Épargne/
Accor Emploi Services Universel JV)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 28. november 2006 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det franske foretaket Accor Services France ("ASF"), som tilhører det franske Accor-konsernet ("Accor"), og Groupe Caisse d'Épargne ("GCE") i fellesskap overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det franske foretaket A.C.E. ("ACE"), et nystiftet foretak som utgjør et fellesforetak.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - ASF: utforming og levering av tjenester til foretak og samfunn i Frankrike, særlig i forbindelse med utstedelse av billetter,
 - GCE: konsern som er aktivt innen levering av produkter og bank- og finanstjenester til enkeltpersoner, foretak, samfunn og finansinstitusjoner,
 - ACE: nystiftet fellesforetak med alle funksjoner, som har fått i oppdrag å utstede og markedsføre sjekker på et fast beløp for tjenesteytelser (CESU, Chèque Emploi Service Universel).
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 298 av 8.12.2006. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.4461 – Accor Services France/Groupe Caisse d'Épargne/Accor Emploi Services Universel JV, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2006/EØS/62/08****(Sak COMP/M.4463 – An Post/Fortis/JV)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 29. november 2006 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretakene An Post (Irland) og Fortis Bank SA/NV, et heleid datterselskap av Fortis SA/NV (Belgia) og Fortis NV (Nederland), de to morselskapene i Fortis-konsernet (i fellesskap omtalt som "Fortis") ved kjøp av aksjer i fellesskap overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over et nystiftet foretak som utgjør et fellesforetak.
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - An Post: drift av universelle posttjenester i Irland,
 - Fortis: internasjonal leverandør av bank- og forsikringstjenester til privat-, forretnings- og institusjonskunder.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 301 av 12.12.2006. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.4463 – An Post/Fortis/JV, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2006/EØS/62/09****(Sak COMP/M.4470 – Apollo Group/Jacuzzi Brands)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 5. desember 2006 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket Apollo Group ("Apollo Group") ved kjøp av aksjer overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over det amerikanske foretaket Jacuzzi Brands Inc. ("Jacuzzi").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Apollo Group: porteføljeinvesteringer,
 - Jacuzzi: baderoms- og rørprodukter.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 301 av 12.12.2006. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.4470 – Apollo Group/Jacuzzi Brands, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2006/EØS/62/10****(Sak COMP/M.4519 – Lagardère/Sportfive)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 5. desember 2006 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det franske foretaket Groupe Lagardère ("Lagardère") ved kjøp av aksjer overtar kontroll som definert i rådsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det franske foretaket Sportfive Group SAS ("Sportfive").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
 - Lagardère: bøker, presse-, kringkastings- og multimediatjenester,
 - Sportfive: rettigheter til kringkasting av idrettsarrangementer, markedsføringstjenester.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 303 av 13.12.2006. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01 eller +32 (0)2 296 72 44) eller med post, med referanse COMP/M.4519 – Lagardère/Sportfive), til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1.

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32.

Statsstøtte – Italia**2006/EØS/62/11****Statsstøtte C 42/2006 (tidl. NN 52/2006) – Poste Italiane – BancoPosta****Renter på innskudd foretatt hos Finansdepartementet****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte ordning, se [EUT C 290 av 29.11.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Director-General for Competition
Directorate State Aid II
State Aid Greffe
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Italia. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Det forente kongerike**2006/EØS/62/12****Statsstøtte C 39/06 (tidl. NN 94/05) – Støtteordning for førstegangskjøpere av andeler i fiskefartøyer****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 291 av 30.11.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate General for Fisheries
DG FISH/D/3 'Legal Issues'
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 295 19 42

Merknadene vil bli oversendt til Det forente kongerike. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Det forente kongerike**2006/EØS/62/13****Statsstøtte C 37/06 (tidl. NN 91/05) – Modernisering av fiskerfartøyer****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 293 av 2.12.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate General for Fisheries
DG FISH/D/3 'Legal Issues'
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 295 19 42

Merknadene vil bli oversendt til Det forente kongerike. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Frankrike**2006/EØS/62/14****Statsstøtte C 43/2006 (tidl. N 410/06 og NN 42/06) – Reform av finansieringen av pensjonene til offentlig ansatte i det franske postvesenet****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 296 av 6.12.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
SPA 3 6/5
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Frankrike. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Frankrike**2006/EØS/62/15****Statsstøtte C 47/2006 (tidl. N 648/2005) – Skattelette for utvikling av videospill****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 297 av 7.12.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Registry
SPA 3 6/5
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Frankrike. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Sverige**2006/EØS/62/16****Statsstøtte C 46/2006 (tidl. N 347/2006) – Fritak for CO₂-avgift på drivstoff i anlegg som omfattes av EU-ordningen for kvotehandel****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 297 av 7.12.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State aid Registry
Rue de la Loi/Wetstraat, 200
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Sverige. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Hellas**2006/EØS/62/17****Statsstøtte C 44/2006 (tidl. N 614/2005) – Regionstøtte til tekstil-, kles- og lærsektoren i Hellas****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 297 av 7.12.2006](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
B-1049 Bruxelles/Brussel

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Hellas. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

**Melding fra Frankrike om endring av forpliktelse til å yte offentlig tjeneste
med hensyn til ruteflyging mellom Paris (Orly) og Béziers****2006/EØS/62/18**

I henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav a) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 av 23. juli 1992 om EF-luftfartsselskapers adgang til flyruter innenfor Fellesskapet, har Frankrike med virkning fra 25. mars 2007 besluttet å endre forpliktelsen til å yte offentlig tjeneste med hensyn til ruteflyging mellom Paris (Orly) og Béziers som ble publisert i *De europeiske fellesskaps tidende* C 95 av 19. april 2002.

Se [EUT C 291 av 30.11.2006](#) for nærmere opplysninger.

F-Béziers: ruteflyging**2006/EØS/62/19****Ruteflyging mellom Béziers og Paris (Orly)****Anbudsinnydelse kunngjort av Frankrike i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 i forbindelse med delegering av offentlig tjenesteyting**

Frankrike har i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav a) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 av 23. juli 1992 om EF-luftfartsselskapers adgang til flyruter innenfor Fellesskapet, besluttet å innføre forpliktelse til å yte offentlig tjeneste med hensyn til ruteflyging mellom Béziers (Béziers-Vias) og Paris (Orly). Vilåårene knyttet til den aktuelle forpliktelse til å yte offentlig tjeneste ble offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* C 291 av 30.11.2006.

Under forutsetning av at ikke noe luftfartsselskap innen 15.3.2007 har startet eller er i ferd med å starte ruteflyging på den ovennevnte ruten i samsvar med vilåårene for forpliktelsen til å yte offentlig tjeneste og uten å anmode om økonomisk kompensasjon, har Frankrike i samsvar med artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i nevnte forordning besluttet at adgangen til ruten skal begrenses til bare ett luftfartsselskap med virkning fra starten på IATAs sommerruter for 2007, på grunnlag av anbudsinnydelse.

Søknaden skal være på fransk. Søkerne må om nødvendig sørge for at dokumenter utstedt av myndigheter på et av Den europeiske unions offisielle språk, oversettes til fransk.

Sammen med den franske versjonen kan anbyderne vedlegge en versjon på et annet av Den europeiske unions offisielle språk. Denne versjonen vil ikke være autentisk.

Søknader må ha det innhold som er angitt i den fullstendige anbudsinnydelsen kunngjort i [EUT C 292 av 1.12.2006](#) og merkes "NE PAS OUVRIIR: candidature OSP AEROPORT BEZIERS VIAS". Søknadene må være mottatt senest kl. 12.00 lokal tid den 8.1.2007. De kan sendes som rekommandert brev med mottakskvittering (der datoen på kvitteringen gjelder som bekreftelse av datoen anbudet er mottatt), eller leveres for hånd med mottakskvittering, til:

Chambre de Commerce et d'Industrie de Béziers Saint-Pons, Direction générale, 26, allées Paul-Riquet, B.P. 371, F-34504 Béziers Cedex, Frankrike. Telefon: +33 467 809 808, faks +33 467 809 898.

Handels- og industrikammeret vil senest torsdag 11.1.2007 sende utvalgte søkere nærmere opplysninger om bl.a. regler, spesifikasjoner og et utkast til avtale om delegering av offentlig tjenesteyting.

De utvalgte søkerne må levere sine anbud senest 1.2.2007, kl. 12.00 lokal tid.

Anbudene vil være bindende for anbyderne i 280 dager fra innleveringsdatoen.

Se [EUT C 292 av 1.12.2006](#) for nærmere opplysninger.

UK-Cardiff: ruteflyging**2006/EØS/62/20****Rettelse til anbudsinnbydelse kunngjort av Det forente kongerike i henhold til artikkel 4 nr. 1 bokstav d) i rådsforordning (EØF) nr. 2408/92 med hensyn til ruteflyging mellom Cardiff og RAF Valley, Anglesey***(Den europeiske unions tidende C 248 av 14.10.2006)**(Tillegg til Den europeiske unions tidende S 197 av 14.10.2006, åpen prosedyre, 208709-2006)**(EØS-tillegget til Den europeiske unions tidende nr. 53 av 26.10.2006)*

Teksten "Frist for innsending av anbud er 1 måned etter at denne anbudsinnbydelsen ble kunngjort i Den europeiske unions tidende C 248 av 14.10.2006."

endres til: "Frist for innsending av anbud er 20.12.2006."

Media 2007 – Utvikling, distribusjon og markedsføring**2006/EØS/62/21****Foreløpig innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/11/06****Tiltak for å fremme markedsføring og markedstilgang****Forbehold**

Kommisjonens forslag i forbindelse med medieprogrammet er ikke formelt vedtatt av EUs lovgivende myndigheter. Dette forventes imidlertid å skje snart, og for å gjøre det mulig å sette i gang programmet raskt etter at det juridiske grunnlaget er godkjent, og gjøre mulige støttmottakere i stand til å forberede sine søknader, har Kommisjonen besluttet å publisere denne innbydelsen.

Denne innbydelsen til å sende inn forslag er ikke juridisk bindende for Kommisjonen. Innbydelsen kan bli trukket tilbake, og det kan bli sendt ut innbydelser med andre spesifikasjoner eller svarfrister dersom EUs lovgivende myndigheter foretar betydelige endringer i det juridiske grunnlaget.

Mer generelt er gjennomføringen av innbydelsen i 2007 underlagt følgende vilkår, som ligger utenfor Kommisjonens kontroll:

- at Europaparlamentet og Den europeiske unions råd vedtar slutteksten i det juridiske grunnlaget som oppretter programmet, uten betydelige endringer,
- at det årlige arbeidsprogrammet for medieprogrammet og de generelle retningslinjene for gjennomføring, utvelgelse og prosedyrer blir vedtatt, etter henvisning til programkomiteen, og
- at Den europeiske unions budsjett for 2007 blir vedtatt av den kompetente myndighet.

1. Formål og beskrivelse

Denne innbydelsen er basert på Europaparlaments- og rådsvedtak om opprettelse av et flerårig program for fellesskapstiltak innenfor det audiovisuelle området i perioden 2007–2013.

Formålene med ovennevnte rådsvedtak omfatter:

- fremme og oppmuntre til markedsføring og utbredelse av europeiske audiovisuelle verk og filmverk ved handelsarrangementer, messer og audiovisuelle festivaler i Europa og resten av verden, i den grad slike arrangementer kan spille en viktig rolle for markedsføringen av europeiske verk og nettverkssamarbeid mellom yrkesutøvere,
- oppmuntre til nettverkssamarbeid mellom europeiske operatører ved å støtte nasjonale offentlige eller private markedsføringsorganers felles tiltak på det europeiske og det internasjonale markedet.

2. Hvem kan søke?

Innbydelsen gjelder europeiske foretak med aktiviteter som bidrar til å oppnå formålene ved MEDIA-programmet som beskrevet i rådsbeslutningen.

Denne innbydelsen er rettet til europeiske organisasjoner registrert i og kontrollert av personer fra medlemsstatene i Den europeiske union og medlemsstatene i Det europeiske økonomiske samarbeidsområde som deltar i MEDIA Plus-programmet (Island, Liechtenstein og Norge), samt Sveits under forutsetning av at det blir inngått en ny samarbeidsavtale med dette landet innenfor rammene av medieprogrammet.

3. Budsjett og prosjektperiode

Maksimalt tilgjengelig beløp under denne innbydelsen er EUR 2 millioner, forutsatt at det blir bevilget midler for 2007.

Det økonomiske bidraget fra Kommisjonen kan ikke overstige 50 % av de samlede støtteberettigede kostnadene.

Prosjektene må innledes mellom 1. juni 2007 og 31. desember 2007. Aktivitetene må være avsluttet før 31. desember 2007.

Maksimumsvarighet for prosjekter er 6 måneder.

4. Søknadsfrist

Søknader må sendes til EACEA (Forvaltningsorganet for undervisning, audiovisuelle medier og kultur) senest 15. januar 2007.

5. Ytterligere opplysninger

Innbydelsen i sin helhet og søknadsskjemaer finnes på

http://europa.eu.int/comm/avpolicy/media/promo_en.html

Søknader må være i samsvar med kravene i innbydelsen, og sendes inn på det fastsatte skjemaet.

”Youth in Action”-programmet 2007–2013 – Foreløpig publisering av programretningslinjene**2006/EØS/62/22**

Kommisjonens forslag i forbindelse med ”Youth in Action”-programmet for perioden 2007–2013 ventes å bli godkjent av lovgivende myndigheter i EU i løpet av kort tid. For å gjøre det mulig å sette i gang programmet raskt etter at det juridiske grunnlaget er godkjent, og gjøre mulige støttemottakere i stand til å forberede sine søknader, har Kommisjonen besluttet å publisere en foreløpig versjon av retningslinjene for programmet, med detaljerte opplysninger om gjennomføringen av programmet.

”Youth in Action”-programmet vil for å nå sine mål fokusere på fem tiltaksområder:

- **Tiltaksområde 1 – ”Youth for Europe”**: støtte til utveksling, mobilitet og individrettede initiativer, og oppmuntre til deltakelse i det demokratiske liv,
- **Tiltaksområde 2 – ”European Voluntary Service”**: oppmuntre unge til å delta i frivillig arbeid utenlands til fordel for allmennheten,
- **Tiltaksområde 3 – ”Youth in the World”**: oppmuntre til samarbeid med partnerland gjennom nettverksbygging, fremme utveksling av informasjon og aktiviteter over landegrensene,
- **Tiltaksområde 4 – ”Youth Support Systems”**: fremme utviklingen av utvekslings-, opplærings- og informasjonsprogrammer,
- **Tiltaksområde 5 – Europeisk samarbeid på ungdomsområdet**: bidra til å utvikle politisk samarbeid på ungdomsområdet.

Unge mellom 13 og 30 år oppmuntres til å la seg involvere (hovedmålgruppe: 15-28 år), underlagt de nærmere krav i bestemte prosjekter. Det gis særlig oppmerksomhet til vanskeligstilte personer.

Programmet har et samlet budsjett på EUR 885 millioner for perioden 2007–2013. Det årlige budsjettet er avhengig av budsjettmyndighetenes vedtak.

Nærmere opplysninger, herunder søknadsfrister, er å finne i kommisjonsmeldingen som ble publisert i [EUT C 295 av 5.12.2006](#) samt retningslinjene for ”Youth in Action”-programmet som er lagt ut på følgende nettsider:

http://ec.europa.eu/youth/index_en.html

http://eacea.cec.eu.int/static/en/overview/Youth_overview.htm